

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Role Mezinárodního měnového fondu v mezinárodním měnovém systému

The Role of the International Monetary Fund in the International Monetary System

Studentka: Markéta Dolinová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Markéta Dolinová**

Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6210R004 Eurospráva

Specializace: 00 Eurospráva

Téma: **Role Mezinárodního měnového fondu v mezinárodním měnovém systému**
Role of the International Monetary Fund in the International Monetary System

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Institucionální aspekty Mezinárodního měnového fondu
3. Mezinárodní měnový fond a Evropská unie
4. Vyhodnocení působení Mezinárodního měnového fondu
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HIERONYMI, Otto. *Globalization and the Reform of the International Banking and Monetary System*. 1st ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. 313 s. ISBN 978-0-230-23530-4.

MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnové instituce*. Praha: Oeconomica, 2002. 251 s. ISBN 80-245-0431-6.

NĚMEČEK, Eduard. *Mezinárodní měnový systém*. Praha: Karolinum, 2000. 247 s. ISBN 80-246-0081-1.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013



Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě 10.5.2013.....

Markéta Dolinová

Markéta Dolinová

Poděkování

Děkuji paní Ing. Kateřině Dvorokové, Ph.D za její odbornou pomoc při zpracování mé bakalářské práce.

Obsah

1.	Úvod	5
2.	Institucionální aspekty Mezinárodního měnového fondu	7
2.1	Vývoj mezinárodního měnového systému.....	7
2.2	Vznik a cíle MMF	9
2.3	Členství v MMF	11
2.4	Organizační struktura MMF	15
2.5	Hlasování v MMF	17
2.6	Financování činnosti MMF	18
2.7	SDR a jeho použití	21
2.8	Činnosti MMF	23
2.8.1	Výzkumná a informační činnost MMF	23
2.8.2	Zadluženost rozvojových zemí	25
3.	Mezinárodní měnový fond a Evropská unie.....	28
3.1	Členské státy EU a jejich přistoupení do MMF	28
3.2	Členské státy EU a jejich hlasovací síla v MMF	29
3.3	Pomoc plynoucí z MMF do EU	31
3.3.1	Nefinanční pomoc Evropě a EU	32
3.3.2	Půjčky z MMF	32
3.4	Pomoc plynoucí z EU do MMF	35

4.	Vyhodnocení působení Mezinárodního měnového fondu	38
4.1	Finanční pomoc.....	38
4.1.1	Všeobecné nástroje finanční pomoci	39
4.1.2	Nástroje finanční pomoci pro nízkopříjmové členské státy	41
4.2	Snižování zadluženosti rozvojových zemí iniciativou HIPC a MDRI	43
4.3	Technická pomoc	45
4.4	Monitoring	47
4.5	Spolupráce	48
4.5.1	Spolupráce s OSN	48
4.5.2	Spolupráce s WB.....	49
4.5.3	Spolupráce s WTO	50
4.5.4	Spolupráce s G20	51
5.	Závěr.....	54
	Seznam použité literatury	58
	Seznam zkratk.....	62
	Prohlášení o využití bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1. Úvod

Hlavním tématem této bakalářské práce je role mezinárodní finanční instituce Mezinárodního měnového fondu, protože tato oblast je v současnosti velmi aktuální, a to díky současné hospodářské krizi, která zasáhla ekonomiky všech zemí světa. Jedním z důvodů pro založení Mezinárodního měnového fondu byla snaha o vytvoření takové měnové instituce, která by zabezpečila stabilní mezinárodní měnový systém, a to vše ve snaze předcházení vzniku právě hospodářských krizí. Jelikož důvod pro jeho založení je zároveň i cílem této finanční instituce, tak je zcela zřejmé, že v této oblasti Mezinárodní měnový fond selhal, a proto také nyní probíhá řada reforem, aby se tato situace již v budoucnosti neopakovala.

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit, jakou roli má Mezinárodní měnový fond v mezinárodním měnovém systému, a to na základě kvantitativního zhodnocení jeho činností.

Celá práce je rozčleněna do pěti kapitol, přičemž první kapitolu tvoří úvod. Druhá kapitola je orientována nejenom na historický vývoj mezinárodního měnového systému, ale taktéž i na události, které vedly k nutnosti jeho založení. Dále je zde uveden vývoj cílů Mezinárodního měnového fondu a vývoj jeho členské základny, stejně tak jako podmínky členství a hlasovací síla členských států. Pro každou instituci je důležitá i jeho organizační struktura a financování, a proto i těmto oblastem je v této kapitole věnována značná pozornost. Konec druhé kapitoly je zaměřen na zvláštní práva čerpání a na řešení zadluženosti rozvojových zemí, což je zde popsáno pouze velmi obecně, neboť této problematice je následně věnována čtvrtá kapitola.

Třetí kapitola se zabývá vzájemným vztahem mezi Mezinárodním měnovým fondem a Evropskou unií, a to přes přistupování současných států Evropské unie do MMF až po jejich současné postavení, které je vyjádřeno jejich hlasovací silou v této instituci a které vychází z jejich upsaného členského podílu. V této kapitole jsou taktéž uvedeny konkrétní způsoby pomoci, které si MMF, členské státy Evropské unie, ale i Evropská unie jako celek navzájem poskytují.

Čtvrtá kapitola je nazvána Vyhodnocení působení Mezinárodního měnového fondu, a to z toho důvodu, že jsou zde obsaženy mé vlastní názory, které jsem si utvořila

na základě poznatků z méně dostupných zdrojů, tedy z publikací různých autorů, ale především z oficiálních zdrojů Mezinárodního měnového fondu. Konkrétně je zde provedeno vyhodnocení jeho finanční pomoci, poskytování pomoci rozvojovým zemím a jeho technické činnosti a monitoringu. Závěr této kapitoly je orientován na zhodnocení jeho spolupráce s různými světovými organizacemi a skupinami a taktéž je zde provedeno celkové zhodnocení hlavních činností Mezinárodního měnového fondu a jeho role v mezinárodním měnovém systému, čímž je naplněn cíl práce.

V celé práci jsou aplikovány tři vědecké metody, a to konkrétně metoda historická, induktivní a deduktivní. Ve druhé kapitole byla používána metoda historická a deduktivní. Ve třetí a čtvrté kapitole je kromě těchto dvou metod užívána i metoda indukce.

Jako zdroje statistických dat pro tuto práci slouží oficiální zdroje IMF (2013a).

2. Institucionální aspekty Mezinárodního měnového fondu

Tato kapitola je věnována institucionálním aspektům Mezinárodního měnového fondu (dále jen MMF). Je zde zmapován vývoj mezinárodního měnového systému a události dané doby, které vedly k potřebě zavedení MMF. Dále cíle, způsob a pravidla členství, zabezpečení institucionálního rámce MMF, financování jeho činnosti a zvláštní pozornost je věnována také zvláštním právům čerpání a jeho činností, a to konkrétně informační činnosti a snaze o řešení problémů zahraniční zadluženosti rozvojových zemí a na konci této kapitoly se nachází krátké shrnutí.

2.1 Vývoj mezinárodního měnového systému

Mezinárodní měnový systém je Němečkem (2000, s. 11) charakterizován jako: „*Souhrn vzájemných vazeb mezi měnami a měnovými systémy jednotlivých států a oblastí.*“ Jeho počátek může být datován od druhé poloviny 19. století, protože v této době nastal značný rozvoj světového obchodu i světového trhu, a tím vzrostla i potřeba vývoje mezinárodního měnového systému, jakožto podmínka rozvoje světového trhu. Současně se vznikem mezinárodního měnového systému docházelo také k rozvoji mezinárodního finančního systému, který Němeček (2000, s. 11) vysvětluje následujícím způsobem: *Jedná se o systém finančních vztahů v procesu mezinárodního pohybu peněžního kapitálu a v procesu mezinárodního platebního styku.*“ To vše bylo způsobeno nutností zavedení světových peněz, které by byly schopny plnit funkci směny, funkci uchovatele hodnot i funkci mezinárodní míry cen, za účelem rozvoje mezinárodního měnového obchodu, blíže viz Sedláček (2008).

Do poslední třetiny 19. století funkce světových peněz byla plněna dvěma hlavními světovými měnami, a to zlatem a stříbrem, avšak neustálými fluktuacemi mezi těmito drahými kovy bylo způsobeno, že ražení stříbra začalo být zanecháváno a zlato se tak stalo nejvýznamnějším mezinárodním platidlem. Tento měnový systém je nazýván zlatý standard a fungoval zhruba od 70. let 19. století až do roku 1914. Stavárek (2003) uvádí, že v tomto systému platilo pravidlo, že v každé měnové jednotce bylo obsaženo zlato, a to jak v mincích, tak i v bankovkách a jednotlivými ústředními bankami nebylo zlato směňováno pouze za peníze, ale také peníze byly směňovány za zlato. Němeček (2000) dále uvádí, že mimo jiného úkolem příslušné ústřední banky bylo také dohlížet na to, zda všechny bankovky byly

kryty zlatem nebo zlatými devizami. Jak již z názvu vyplývá, tak měnovým kovem bylo zlato a bankovky byly směnitelné pouze za zlato, přičemž směnitelnost bankovek za zlato mohla být upravena různými způsoby, podle kterých také jsou rozlišovány jednotlivé typy zlatého standardu - standard zlaté mince, standard zlatých slitků a standard zlaté devizy.

Standard zlaté mince byl charakteristický tím, že v oběhu byly zlaté mince, jejichž obsah byl tvořen pouze zlatem a příslušné pověřené banky byly povinné směňovat tyto zlaté mince za bankovky. Z různých publikací je možno vyčíst, jako například z publikace Markové (2006), Stavárka (2003) a Němečka (2000), že standard zlaté mince bývá často zaměňován přímo se zlatým standardem, a to z toho důvodu, že standard zlaté mince byl používán celosvětově během několika dekad, a to až do vypuknutí první světové války a ve Spojených státech amerických (dále jen USA) byl dokonce užíván až do roku 1933, i když po skončení první světové války již pouze velmi omezeně. Za hlavní nevýhodu tohoto typu zlatého standardu mohou být považovány vysoké náklady spojené s ražením nových mincí, ale také s upravováním těch opotřebovaných.

Němeček (2000) uvádí, že ve standardu zlatých slitků, zlaté mince už zpravidla nebyly raženy a byly stahovány z oběhu, i když nepřestávaly být zákonným platidlem. Příslušná banka byla povinna proplácet bankovky podle jejich zlatého obsahu pouze v podobě slitků, které mohly být zpodobněny do zlatých prutů nebo zlatých cihlíček a zpravidla byly prodávány pouze celé slitky, jejichž hmotnost byla zhruba 12,5 kilogramů, čímž bylo zajištěno, že využívání proplácení bankovek na zlato nebylo soukromými subjekty příliš využíváno.

Posledním typem zlatého standardu je standard zlaté devizy. Podle Němečka (2000) v tomto systému platilo, že zlaté mince nebyly zpravidla nově raženy a byly stahovány z oběhu. Povinností příslušné banky nebylo proplácet bankovky ve zlato, ale směňovat bankovky ve zlaté devizy, a to podle jejich nominální parity. Za hlavní výhodu je považováno, že příslušná banka může mít daleko menší zásobu zlata, na druhou stranu však musí být i dostatečně zásobena zlatými devizami.

2.2 Vznik a cíle MMF

Roku 1944, v americkém městečku Bretton – Woods, se konala Mezinárodní měnová konference, na které byla uzavřena dohoda o založení Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj a MMF. Podle Markové (2006) byla dohoda přijata v platnost v prosinci následujícího roku, a to po její ratifikaci dvaceti devíti státy, avšak finanční operace byly zahájeny až roku 1947. Z jednotlivých Článků Dohody vyplývalo, že sídlo by mělo být v zemi, která má největší objem kvót dolaru z ostatních zakládajících zemí, a právě proto byly jasným favoritem USA, které v roce 1946 byly vlastníkem téměř 32% podílu na celkovém objemu kvót dolaru. Stát byl tedy jasný, avšak nastal problém s výběrem města, které podle Článků Dohody nemělo být ustanoveno v hlavním městě žádného členského státu, nicméně i přesto bylo za sídlo zvoleno město Washington, metropole USA. MMF je mezivládní organizací, která je přidružená k Organizaci spojených národů (dále jen OSN).

Jako každé mezinárodní měnové instituci, tak i Mezinárodnímu měnovému fondu jsou přiřazeny cíle, které byly vytyčeny jeho stanovami, také obecně známými pod názvem Články Dohody. Z toho vyplývá, že každé jednání a činnost MMF musí vycházet z jeho cílů, a proto s nimi v žádném případě nesmí být v rozporu. Sedláček (2008, s. 4) původní cíle charakterizuje následujícím způsobem:

- snaha o vybudování stálé instituce, která by podporovala mezinárodní měnovou součinnost, ale také zabezpečila mechanismus projednávání a společné řešení mezinárodních měnových otázek členských zemí,
- podpora rozvoje a vyrovnaného růstu mezinárodního obchodu, který by přispěl nejen k udržení vysokého stupně zaměstnanosti a reálného důchodu, ale i k rozvoji výrobních zdrojů všech členských států, což je v souladu s prvořadými cíli jejich hospodářské politiky,
- udržování kursové stability a zabraňování případům konkurenčního znehodnocování měny, stejně tak jako naplňování devizových ujednání mezi členskými státy,
- *„napomáhání při ustanovení mnohostranné soustavy plateb pro běžné transakce mezi členy a při odstraňování devizových omezení, která brání rozvoji světového obchodu“*,

- dočasné zpřístupnění všeobecných zdrojů MMF členským státům, a to za přiměřených jistot a za účelem zlepšení jejich důvěryhodnosti a možnosti odstranění jejich problémů s platební bilancí, a to takovým způsobem, aby nedocházelo k opatřením Fondu, který by byl škodlivý národní či mezinárodní prosperitě,
- *„v souladu s tím, co bylo uvedeno, zkracovat trvání a zmírnit stupeň nerovnováhy v mezinárodních platebních bilancích členů“.*

Z výše uvedeného vyplývá, že nejdůležitější původní cíle jsou zaměřeny na oblast podpory spolupráce mezi jednotlivými členskými zeměmi, jejich měnových institucí a společného řešení mezinárodních měnových problémů, snaha o rozkvět mezinárodního obchodu, což by napomohlo ekonomikám členských států ke zlepšení míry zaměstnanosti, ke zvýšení jejich reálného důchodu, ale také k účelnějšímu a šetrnějšímu zacházení s výrobními zdroji. Dále k podpoře udržování kurzové stability měn a zabraňování vzniku situací znehodnocení těchto měn, poskytování finanční pomoci členským státům v případě jejich problémů s platebními bilancemi, odstraňování devizových omezení, a to vše ve snaze podpořit mezinárodní obchod a zmírnit rozdíly platebních bilancí jednotlivých členů, blíže viz Hieronymi (2009).

Samozřejmě v souvislosti s historickým vývojem se vyvíjely i cíle této organizace, které byly několikrát ve Článcích Dohody revidovány. Hlavní důvod revize cílů bývá spatřován v tom, že v každé době se objevovaly nové problémy, které bylo potřeba řešit a reagovat na aktuální hrozby. Doplněné cíle jsou podle Markové (2002, s. 26) zaměřovány i na oblasti:

- *„vytváření nových prostředků mezinárodní likvidity,*
- *pomoci při řešení problémů zadluženosti rozvojových zemí,*
- *výzkumně informační a poradenské činnosti“.*

Nové cíle jsou tedy soustřeďovány na poskytování odborné pomoci členským státům prostřednictvím výzkumů a zjištění informací, které jsou jim následně poskytovány na řešení problémů rozvojových zemí, a to zejména jejich zadluženosti, která má být zmírněna, a snaha o vytváření nových prostředků mezinárodní likvidity, tedy SDR, která jsou blíže popsána v podkapitole 2.7.

Oblast působení MMF je velmi široká, svědčí o tom i fakt, že je zaměřována jak na zmírňování problémů zadluženosti jednotlivých zemí, projednávání důležitých měnových otázek a vytváření a realizaci změn mezinárodního měnového systému v případě potřeby, ale také prostřednictvím její činnosti jsou členským státům poskytovány určité formy záruky, že dohodnuté principy budou naplňovány. A ještě ke všemu je MMF podle Markové (2002) označován za nejvyšší řídicí centrum mezinárodních platebních operací.

Na oficiálních zdrojích IMF (2012a) je uvedeno, že MMF, jakožto přidružená organizace OSN, se kromě snahy o naplňování vlastních cílů, je také zainteresován ke sledování a napomáhání dosažení cílů, které byly stanoveny v roce 2000 na summitu OSN, také nazývaném jako summit tisíciletí. Na tomto summitu bylo dohodnuto přijetí osmi měřitelných rozvojových cílů, které by měly být splněny do roku 2015. Tyto cíle byly stanoveny za účelem zlepšení celkových životních podmínek obyvatel nejchudších zemí světa, a také za účelem snižování chudoby těchto zemí. První cíl je věnován podpoře budování celosvětového partnerství pro rozvoj, jehož úkolem je podpora rozvoje obchodu a snaha o snižování zadluženosti rozvojových zemí. Dalších sedm cílů je koncentrováno na odstraňování chudoby ve světě, boj proti hladu, podporu vzdělání, rovnost a rovné příležitosti pro muže a ženy, posílení práv a postavení žen ve společnosti, ale také na snižování úmrtnosti dětí, boj proti viru HIV a dalším nemocem, podporu udržitelného životního prostředí a řadu dalších aktivit. MMF k dosažení cílů tisíciletí napomáhá zejména prostřednictvím své poradenské činnosti a půjček zemím.

2.3 Členství v MMF

Každému státu může být umožněno stát se členem MMF, pokud je o členství požádáno prostřednictvím předložení oficiální žádosti Radě výkonných ředitelů MMF (dále jen Výkonná rada), blíže viz podkapitola 2.4. Stavárek (2003) dále v této souvislosti uvádí, že součástí žádosti musí být například údaje o hospodaření daného státu, ale také představa státu, jenž žádá o členství, o výši jeho členské kvóty. Žádost je prostřednictvím Výkonné rady prozkoumávána a následně je jejím prostřednictvím rozhodováno, zda je žádost vyhovující nebo nevyhovující a po rozhodnutí je žádost předkládána Radě guvernérů, taktéž blíže viz podkapitola 2.4.

Počet zakládajících členů MMF je čítán na dvacet devět a současná členská základna je podle IMF (2012b) tvořena sto osmdesáti osmi státy. Všemi původními členskými státy byla ratifikována Dohoda o založení MMF v roce 1945 a ve všech případech se jednalo o státy, které byly zastoupeny na Bretton-woodské konferenci. Marková (2002) uvádí, že při přistoupení členského státu do MMF je mu přidělena jeho kvóta, která je vyjádřena ve zvláštních právech čerpání (dále jen SDR), viz 2.7, a která je stanovena a odvozena z hrubého domácího produktu (dále jen HDP) dané země, dále z výše průměrných ročních devizových rezerv, z hodnoty průměrných ročních devizových plateb a příjmů a v poslední řadě z variability běžných devizových příjmů této země. To vše je součástí tak zvaného Bretton-woodského vzorce, viz příloha č. 1, který je používán jako nástroj pro stanovení výše členského příspěvku a k jehož poslední revizi došlo podle oficiálních zdrojů IMF (2011) v roce 2008.

Po výpočtu členské kvóty je výsledek dále upravován na základě porovnání se zhruba srovnatelnými zeměmi a je určována konečná výše členské kvóty, která musí být příslušnou novou členskou zemí splacena nejpozději do půl roku od doby, kdy došlo k přijetí země za člena MMF. Marková (2006) ve své publikaci uvádí, že co se týče měny, ve které má být členský příspěvek splacen, tak čtvrtina částky musí být splacena v příslušné měně, která je MMF stanovena a zbytek, tedy konkrétně 75 % z dané částky je splaceno v národní měně dané země. Kterýmkoliv členským státem může být Rada guvernérů požádána o úpravu členské kvóty, viz IMF (2012c). V takovém případě je požadavek daného členského státu Radou guvernérů přezkoumáván prostřednictvím přehodnocení členské kvóty v časovém období ne delším než pěti let. Následně pokud je Radou guvernérů stanoveno, že výše členské kvóty by měla být změněna, poté návrh o změně kvóty musí být přijat 85% většinou hlasů.

Podle Markové (2002) se obecně uvádí, že výše kvót jsou stanovovány tak, aby byly schopny vytvořit určitou přiměřenou peněžní základnu Mezinárodnímu měnovému fondu. Dojde-li k případu navýšení členské kvóty, pak je povinností členského státu uhradit rozdíl nebo část rozdílu mezi původní výší členské kvóty a navýšenou výší členské kvóty, a to do doby a v měně stanovené MMF. V případě snížení členské kvóty je MMF povinen členské zemi, které se snížení kvóty týká, vrátit výši členského příspěvku, který odpovídá snížení, a to do šedesáti dnů.

Všem členským státům vyplývají z jejich členství v MMF jak práva, tak i povinnosti. Marková (2006) uvádí, že výhody členství jsou značné a patří mezi ně například pozývání členských států na pořádané semináře, kurzy, školení a jiné akce pořádané MMF, které jsou používány jako nástroje na zlepšování kvalifikace odborných finančních a bankovních pracovníků členských států. Stavárek (2003) ve své publikaci uvádí, že výkazy jednotlivých členských států jsou převáděny podle jednotných metod MMF, čímž je umožňováno lepší mezinárodní hospodářské srovnání stavu členských zemí. Díky MMF i Světové bance (dále jen WB) je členům poskytováno odborné poradenství v ekonomických oblastech a umožňováno využívání veškerých informací MMF, jako jsou analýzy, prognózy, statistické údaje a řada dalších informací o všech členských zemích MMF, což je nesporně důležitou předností zejména v oblasti poskytování informací ohledně zadluženosti rozvojových zemí, protože právě informace o úrovni států jsou často používány jako rozhodující kritérium při navazování ekonomické spolupráce v daných oblastech.

Další výhody jsou spatřovány v možnosti stát se členem WB a institucí, které jsou k ní přidružené, zapojení se do projednávání a do řešení problémů mezinárodního měnového systému. Jako poslední příklad bude uvedena možnost využívání finančních zdrojů MMF, a to vše za zpravidla zvýhodněných úrokových podmínek.

Přístupování jednotlivých států do MMF, které je rozděleno do osmi etap, je znázorněno viz Tabulka 2-1, celé znění viz příloha č. 2, ze které je jasně patrné, že členská základna byla nejvíce rozšiřována v období od roku 1945-1950, kdy došlo k přijetí čtyřiceti šesti států, z toho dvacet devět států bylo států zakládajících, a v letech 1961-1970, kdy došlo k přijetí čtyřiceti osmi států. Naopak členská základna byla nejméně rozšiřována v období od roku 2001-2010, kdy se členskými státy stala Černá hora¹, Kosovo, Tuvalu a Východní Timor. A dále v období 2011-2012, kdy v roce 2012 byl za člena přijat Jižní Súdán.

¹ Státy jsou seřazeny dle abecedního pořadí.

Tabulka 2-1 Přístupování států do MMF

Období	Přístupující státy
1945-1950	Bolívie, Belgie, Chile, Kanada, Kolumbie, Egypt, Etiopie, Francie, Řecko, Honduras, Island, Indie, Irák, Lucembursko, Nizozemí, Norsko, Filipíny, Jižní Afrika, Velká Británie, USA, Dominikánská republika, Ekvádor, Guatemala, Paraguay, Irán, Chile, Mexiko, Peru, Kostarika, Brazílie, Uruguay, Salvador, Nicaragua, Panama, Dánsko, Venezuela, Turecko, Itálie, Sýrie, Libanon, Austrálie, Finsko, Rakousko, Thajsko, Pákistán, Srí Lanka
1961-1970	Portugalsko, Nigérie, Laos, Nový Zéland, Nepál, Kypr, Libérie, Togo, Senegal, Somálsko, Sierra Leone, Tanzanie, Kuvajt, Jamajka, Pobřeží slonoviny, Niger, Burkina Faso, Kamerun, Středoafrická republika, Čad, Kongo, Benin, Gabon, Mauritánie, Trinidad a Tobago, Madagaskar, Alžírsko, Mali, Uganda, Demokratická republika Kongo, Burundská republika, Guinea, Rwanda, Keňa, Malawi, Zambie, Singapur, Guyana, Indonésie, Gambie, Botswana, Lesotho, Malta, Mauritius, Svazijsko, Rovnicková Guinea, Kambodža, Barbados
2001-2010	Tuvalu, Kosovo, Černá hora, Východní Timor
2011-2012	Jižní Súdán

Zdroj: IMF (2012d), vlastní úprava

Jak již bylo zmíněno, tak z členství v MMF vyplývá i celá řada povinností, které musí být členskými státy naplňovány. Sedláček (2003) uvádí, že se jedná zejména o povinnost platit včas a v řádné výši členskou kvótu, v případě zapůjčení finančních prostředků z MMF, je řádně splácet i včetně úroků, podporovat ekonomiku své země, aby mohl být zajištěn hospodářský růst, a to vše takovým způsobem, aby nedocházelo ke kolísání cenové hladiny. Dále poskytovat MMF potřebné informace, které jsou důležité pro jeho činnost, jako jsou podle Markové (2006) informace o množství a složení devizových rezerv v tuzemsku i v zahraničí, údaje o těžbě zlata, vývozech a dovozech zboží, o transakcích se zlatem, o výši národního důchodu a množství dalších informací.

Mezi další povinnosti členských zemí patří respektování jednotlivých doporučení MMF v případě vážnějších poruch jejich platební bilance. Pokud by nastala situace, že členským státem by nebyly naplňovány jeho závazky, vyplývající mu ze členství, pak jim může být omezen přístup ke všem informacím MMF a pokud ani tento způsob nebude nápomocen k nápravě, pak může být příslušný členský stát požádán, aby se členství v MMF vzdal. Rovněž každý člen je oprávněn z MMF kdykoliv vystoupit, a to na základě odeslání oznámení o ukončení členství do hlavní kanceláře MMF. Toto oznámení a tedy i ukončení členství nabývá na závaznosti dnem přijetí tohoto oznámení. Marková (2002, s. 38) v této

souvislosti konkrétně uvádí: „*vystoupí-li člen z Fondu, skončí běžné operace a transakce Fondu v měně této země a operativně dojde k vypořádání všech účtů, a to na základě dohody mezi ní a fondem.*“

Marková (2006) dále uvádí, že členu, který ukončí členství, musí MMF vyplatit částku odpovídající jeho kvótě, zvětšenou o částky, které mu MMF dluží a zmenšenou o částky, které sám dluží MMF. Přičemž všechny operace musí být vypořádány nejpozději do půl roku ode dne vystoupení člena a jsou prováděny v měně vystupujícího člena. Pokud MMF nemá dostatek měny na vyplacení dlužné částky vystupujícímu členovi, potom může být platba provedena v jiné měně nebo takovým způsobem, na kterém se obě zúčastněné strany dohodnou.

2.4 Organizační struktura MMF

Na vrcholu systému MMF je umístěna Rada guvernérů, která je považována za jeho nejvyšší rozhodovací orgán. Každá členská země je zde zastoupena jedním guvernérem a jedním alternátem, přičemž ve funkci guvernéra je obvykle ministr financí nebo guvernér centrální banky té země, kterou v Radě guvernérů reprezentuje. Co se týče alternátů, tak jim není pevně stanovena doba jejich mandátu, avšak mohou být ve funkci tak dlouho, dokud to členský stát, kterým byli jmenováni, považuje za nutné. V radě guvernérů jsou projednávány a rozhodovány velmi důležité a stěžejní záležitosti, jako jsou například přijímání nových členů, odvolávání nějakého stávajícího člena a dále projednávání rozpočtů a účetních závěrek, projednávání a schvalování činnosti MMF a řada dalších oblastí.

Zasedání Rady guvernérů může být svoláno Výkonnou radou, ale také patnácti členskými státy, pokud jejich hlasovací síla je shodná s nejméně čtvrtinou všech hlasů. Jednání jsou platná pouze v tom případě, že se jich účastní takový počet guvernérů, který reprezentuje dvě třetiny všech hlasů. Mezi další kompetence Rady guvernérů patří pravomoc ustanovovat poradní výbory. Podle Markové (2004) za nejznámější a nejdůležitější z nich je považován Mezinárodní měnový a finanční výbor a Výbor pro rozvoj, který je společným orgánem MMF a Světové banky.

Sedláček (2008) uvádí dalším orgán MMF a to Výkonnou radu, která je hlavním řídicím orgánem a je zodpovědná za zabezpečování jeho běžné činnosti. Je složená

z generálního ředitele a výkonných ředitelů, jejichž funkcí je zastupování jednotlivých akcionářů a provádění dohledu nad činností MMF, z čehož vyplývá, že hlavní funkcí Výkonné rady jako celku je dohlížení nad prací MMF, a to zejména nad prací managementu, kontrola kurzové politiky, kterou preferují a užívají jednotlivé členské země. Další činností je zprostředkovávání konzultací s jednotlivými členskými zeměmi, navrhování opatření MMF v případě, že by se některý členský stát dostal do finančních potíží a řada dalších záležitostí. Sedláček (2008) uvádí, že členové Výkonné rady zasedají celý rok, z čehož je patrná intenzita této kontroly. Marková (2006) ve své publikaci uvádí, že Výkonná rada byla původně složena z 12 výkonných ředitelů, avšak nyní je celkový počet dvakrát větší, tedy 24 výkonných ředitelů, což potvrzují i oficiální zdroje IMF (2013b), kteří jsou reprezentanty sto osmdesáti osmi zemí světa.

Výkonná rada je také orgánem oprávněným k volbě generálního ředitele, který je vrcholným představitelem MMF, ale také předsedou Výkonné rady. Marková (2002) dále uvádí, že generální ředitel je přítomen na schůzkách Výkonné rady i Rady Guvernérů, avšak nemá hlasovací právo, jedinou výjimkou je případ, když při hlasování Výkonné rady dojde k vyrovnanosti hlasů, protože v takovémto případě má generální ředitel pravomoc hlasování rozhodnout.

Podle IMF (2013c) je současnou generální ředitelkou Christine Lagarde, která byla do své funkce zvolena v roce 2011 a jsou jí nápomocni čtyři náměstci. V současné době jsou jimi Američan David Lipton, který byl do funkce jmenován v roce 2011, Nemat Shafik, která pochází z Egypta a svou funkci zastává od roku 2011, Japonec Naoyuki Shinohara, který zastává mandát od roku 2010 a Číňan Min Zhu, který je ve funkci taktéž od roku 2010.

Další členové organizační struktury MMF jsou Markovou (2006) rozděleni na administrativní pracovníky, kterých je podle IMF (2012b) zhruba 2 503, a to ze 144 zemí světa. Administrativní zaměstnanci jsou odborně zdatní ve svých oborech, a to tak, aby byli schopni analyzovat potřebné problémy a následně navrhnout řešení daných problémů, které jsou jimi předkládány jednotlivým orgánům MMF, jež jsou oprávněny je schválit nebo zamítnout a v případě schválení je následně aplikovat do praxe.

2.5 Hlasování v MMF

Hlasování v MMF je uskutečňováno na stejném principu, jako hlasování v akciových společnostech, kde nejvíce hlasů je přiřazeno akcionáři, který je vlastníkem nejvyššího kapitálového podílu. Velmi podobné je to i u MMF, avšak s tím rozdílem, že akcionáři jsou zde nahrazeni jednotlivými členskými státy, kterým je počet hlasů přidělen podle výše jejich členského podílu, také nazývaným jako kvóta. Z toho vyplývá, že čím větší členský podíl je zemí složen, tedy čím má vyšší kvótu, tím má větší hlasovací pravomoc. Každému členskému státu po svém připojení do MMF je přiřazeno 250 základních hlasů, ke kterým je připočítáván jeden hlas při složení členského podílu ve výši 100 000 SDR.

Počet hlasů jednotlivých členských zemí byl v průběhu historie měněn, nejprve při založení MMF byly největšími podílníky hlasů Velká Británie a USA. V současnosti jsou těmito státy, tedy státy vlastníci největší počet hlasovacích práv, USA, Japonsko, Německo, Francie a Velká Británie, což jasně znázorňuje Tabulka 2-2. V tabulce je možné vidět, že největší počet hlasů mají USA, poté Japonsko, Německo a Francie a Velká Británie mají stejný počet hlasů, tedy 108.

Tabulka 2-2 Členské státy MMF s největší hlasovací silou

Stát	Počet hlasů
Francie	108 122
Japonsko	157 022
Německo	146 392
USA	421 961
Velká Británie	108 122

Zdroj: IMF (2012c), vlastní úprava

Pravidla pro přijetí rozhodnutí jsou různá a odvíjí se podle toho, jaký druh záležitosti je projednáván. Pokud se jedná o záležitost důležitou, nebo dokonce klíčovou pro MMF, potom je pro přijetí daného rozhodnutí zapotřebí, aby byl návrh schválen 85% většinou. Právo veta má v takovémto případě členský stát, jehož podíl na celkovém počtu hlasů je větší než 15%. Pokud se jedná o méně důležité záležitosti, pak k přijetí rozhodnutí stačí pouze schválení 70% většiny.

V případě řádného formálního hlasování je zapotřebí, aby každý, kdo se hlasování účastní, měl před sebou písemný návrh textu. Podle Markové (2006) je formální hlasování pouze jedním způsobem přijetí rozhodnutí, dalším z nich může být rozhodnutí generálního ředitele, který je oprávněn tak učinit na základě převažujícího mínění jednotlivých účastníků. Jednotlivým členským státům je v rámci MMF přiřazeno určité postavení, které není závislé pouze na jejich hlasovací síle, ale i na jiných kritériích, kterými mohou být právo volit nebo jmenovat výkonného ředitele, výše podílu volně směnitelné měny daného státu ve všeobecných zdrojích MMF a další.

Jak již bylo zmíněno, tak členské kvóty jsou velmi důležitými nástroji pro stanovení počtu hlasů pro jednotlivý členský stát. Sedláček (2008) dále uvádí, že jsou však důležité i z jiných důvodů, a to především proto, že podle velikosti členské kvóty je určováno, jaký objem peněžních prostředků může daná země z MMF čerpat.

2.6 Financování činnosti MMF

Jako každá organizace, tak i MMF musí být nějakým způsobem financován, a proto je velmi důležitá jeho finanční struktura, která je tvořena třemi útvary, kdy každý útvar je správcem jiných typů účtů.

Sedláček (2008) uvádí, že prvním typem útvaru je všeobecný odbor, jehož úkolem je správa hlavních finančních zdrojů MMF a kterému je svěřena správa hlavního účtu všeobecných zdrojů, účet speciálních výplat a investiční účet. Účet všeobecných zdrojů je velmi důležitým, neboť je v něm zachycován největší objem peněz z členských států, které jsou složeny z měn jednotlivých členských států a rezervních aktiv, které byly vytvořeny z členských příspěvků jednotlivých členských států, tedy z kvót. Účet speciálních výplat je správcem operací, které souvisejí se zlatem, tedy zisk z prodeje zlata a jeho následná investice. Třetí a poslední typ účtů je investiční účet, jak již z názvu vyplývá, je odvozen od činnosti investování rezerv MMF, a to do obchodovatelných cenných papírů, konkrétně do obligací jiných mezinárodních měnových institucí nebo přímo do členských států, jejichž měnu k tomuto účelu MMF použilo. Příjem z investice může být znovu investován nebo může být používán jako zdroj krytí nákladů spojených s chodem MMF.

Na oficiálních zdrojích IMF (2013d) je uvedeno, že na začátku roku 2013 byla Výkonnou radou schválena nová pravidla pro investiční účet, k jejíž předchozí revizi došlo v roce 2006. Bylo ustanoveno, že investiční účet bude rozdělen na tři podúčty, a to konkrétně na Účet se stálými příjmy, Příspěvky a na Dočasné neočekávané příjmy.

- Hlavním záměrem Účtu se stálými příjmy je dosáhnout vyšších výnosů, než bylo možno získat ze stanovené tříměsíční úrokové sazby, a to prostřednictvím investování do dluhových cenných papírů členských států MMF nebo mezinárodních finančních institucí, přičemž hodnota těchto dluhopisů může být vyjádřena buď v SDR, nebo v měnách, které jsou součástí koše SDR, viz podkapitola 2.7,
- hlavním záměrem účtu Nadace je dosáhnout 3% zisku v dlouhodobém časovém horizontu, a to konkrétně z investování do značně rozličného globálního portfolia investic s pevným výnosem,
- účet Dočasné neočekávané příjmy zachycuje nepředvídatelné výnosy, kterých je dosaženo prostřednictvím prodeje zlata a cílem je získat potřebný kapitál, který by mohl být použit na poskytování zvýhodněných půjček nízkopříjmovým zemím. Hlavním důvodem je tedy snaha o snižování chudoby ve světě.

Druhým útvarem je Oddělení SDR, které je zodpovědné za užívání a rozmíst'ování SDR. Posledním útvarem je Odbor správy účtů, jehož hlavním úkolem je poskytování finanční pomoci členským státům, které jsou v nejhorší finanční situaci. Pomoc těmto členským státům je poskytována pomocí půjček a peníze na půjčení MMF byly původně získávány z prodeje části devizových rezerv, a to konkrétně zlata, avšak později začaly být peníze používané k půjčkám získávány i z jiných zdrojů, jako například z grantů k subvencování úroků, ze splátek a úroků z vrácených půjček, nebo prostřednictvím půjček z různých finančních institucí. Finanční prostředky tohoto oddělení jsou podle Sedláčka (2008) umístěny na dvou svěřeneckých fondech, což jsou PRGF-ESF a PRGF-HIPC, viz Stavárek (2003).

Z hlediska financování MMF je také důležité, jakým způsobem jsou finanční náklady rozdělovány mezi jednotlivé členské státy, a to zejména z toho důvodu, že v současnosti je rozdělení značně nesourodé, tedy, že některé členské státy jsou na financování hojně podílní

a některé naopak skoro vůbec. Současný model financování je založen na faktu, že největším příjmem MMF jsou úroky z poskytnutých půjček, avšak prioritou MMF je předcházení finančních krizí. Pokud by tento cíl byl splněn a státy by se nedostávaly do finančních potíží, pak by MMF jako organizace zbankrotovala. Z toho také vychází další problém, a to ten, že finanční příjmy MMF bývají za různá období odlišné, protože jsou závislé na množství poskytnutých úvěrů. To je důvodem, proč je současný model financování často předmětem kritiky a bývá považován za neudržitelný.

V minulosti byl tento model považován za relativně dobrý, avšak jak uvádí Sedláček (2008), na počátku nového milénia došlo ke změně, když počet poskytnutých úvěrů byl dramaticky snížen a navíc poskytnuté půjčky byly rychle spláceny zpět, čímž došlo ke snížení příjmů MMF. Zhoršená finanční situace byla způsobena vyššími výdaji než příjmy MMF. A proto byla v rámci MMF vytvořena komise speciálně pro tento účel, jejímž úkolem bylo celý problém podrobně analyzovat a následně navrhnout řešení, které by měly zabezpečit pravidelný a předvídatelný příjem MMF. Tak se také stalo a východiskem komise byla myšlenka, že z různých zdrojů příjmů by měly být financovány různé činnosti MMF a v tomto duchu byla jeho činnosti rozdělena do třech kategorií.

První kategorie byla zaměřena na poskytování úvěrů, jako na hlavní činnost MMF, která by měla být financována z přijatých úroků, přičemž výše úroků by měla být stanovena tak, aby motivovala dlužníky k tomu, aby nepovažovali tyto finanční zdroje za samozřejmé. Druhá kategorie byla zaměřena na poskytování veřejných statků jednotlivým členským zemím, jako například poskytování jim statistik, údajů o provedených výzkumech a řady dalších veřejných statků, a proto by tato oblast měla být financována z příjmů MMF, které jsou mu poskytovány všemi členskými státy.

Třetí kategorie byla nazvána Bilaterální služby, protože byla soustředěna na výcvik odborníků finančních institucí jednotlivých členských států, různé druhy technické pomoci, ale i na poskytování peněžní pomoci zemím, jejichž příjmy byly z různých důvodů nízké. Sedláček (2008) uvádí, že v této kategorii by se obecně předpokládalo, že budou hrazeny těmi členskými státy, jimž bude pomoc poskytnuta, avšak je zde problém, že ne každý členský stát by si to z finančních důvodů mohl dovolit, proto bylo komisí navrženo, aby poskytování bilaterálních služeb bylo zpoplatněno a v případě chudých zemí, které si nemohou dovolit

platit tyto poplatky, avšak poskytnutí jim tohoto druhu pomoci je velmi žádoucí pro všechny členské země, tak v takovémto případě jim pomoc bude hrazena od dárců.

Tato nová pravidla financování byla podle Sedláčka (2008) schválena 5. května 2008, a to Radou guvernérů. Bylo také stanoveno, že jako doplňkový zdroj příjmů má sloužit příjem z prodeje zlata, avšak množství zlata, které mohlo být prodáno, je limitováno množstvím 403 tun. Příjem z prodeje zlata by byl investován a tedy, až by tyto peníze vydělaly další peníze, teprve následně by mohly být použity jako příjem MMF sloužící ke krytí jeho výdajů. Další změnou v oblasti příjmů je rozšíření oblastí, do kterých může být investováno.

2.7 SDR a jeho použití

SDR je prvkem mezinárodní likvidity a o jeho zavedení bylo rozhodnuto v roce 1967 na zasedání MMF, a to konkrétně v brazilském městě Rio de Janeiro. SDR je překládáno jako zvláštní práva čerpání a důvodem pro jejich zavedení byl kolabující Bretton-woodský systém, který byl zapříčiněn událostmi počátku 70. let 20. století. Stavárek (2003, s. 25) se k následujícím změnám, ke kterým došlo v sedmdesátých letech dvacátého století, vyjadřuje takto: „*Devizové rezervy poprvé svým celkovým objemem převýšily rezervy ve zlatě a podíl celkových rezerv ve vztahu ke světovému obchodu klesl na 30 %, zatímco na počátku 50. let představoval ještě 60 %. Rozšiřování mezinárodní likvidity přílivem zlata bylo omezeno a doplňování USD ztroskotávalo na chronickém a rostoucím deficitu platební bilance USA.*”

Aby bylo umožněno SDR skutečně zavést, bylo potřeba přijmout dodatek Dohody, a tak právně upravit existenci SDR, což se uskutečnilo v roce 1967, a tento dodatek byl historicky prvním dodatkem Dohody. Ve spojitosti se zvláštními právy čerpání byl MMF přijat i druhý dodatek Dohody, jehož cílem bylo zavedení SDR jako mezinárodního rezervního prostředku v mezinárodním měnovém systému, avšak tato představa nakonec nebyla realizována. V době vzniku, tedy v sedmdesátých letech 20. století, kdy zvláštní práva čerpání byla skutečně představena, byla hodnota SDR totožná s hodnotou jednoho amerického dolaru, tedy 35 SDR za unci zlata. Sedláček (2008) uvádí, že v roce 1974 se přešlo k vyjádření SDR pomocí koše šestnácti nejvyužívanějších měn, které byly později v roce 1981 zúženy na pět měn, které tvořily americký dolar, japonský jen, německá marka, britská libra a francouzský frank. Po zavedení eura v roce 1999 byl tento koš znovu zúžen,

a to na čtyři měny, kdy německá marka a francouzský frank byl nahrazen eurem a další tři měny, tedy americký dolar, japonský jen a britská libra zůstaly nezměněny.

MMF a řadou dalších mezinárodních organizací, jako například WB, která je s MMF velmi úzce spjata, nebo většinou regionálních rozvojových bank, byla SDR přijata za svou zúčtovací jednotku, a proto téměř všechna jejich aktiva a pasiva jsou vedena v SDR. Mezi další funkce SDR patří funkce uchovatel hodnoty a Sedláček (2008, s. 170) se k tomu vyjadřuje následujícím způsobem: *„SDR jako uchovatel hodnoty je pro členskou zemi ekvivalentem zahraničních devizových rezerv. MMF platí úroky za držbu SDR jako rezervního aktiva. Současně však vybírá úrok za kumulativní alokaci SDR od svých členských zemí. Protože tyto dva úroky jsou identické, tak se vynulují. Členská země, jejichž držba se rovná kumulativní alokaci SDR, nic nezískají ani nic neplatí. Užití SDR (snížení držby SDR pod úroveň přidělené alokace) není bezplatné. Čistý dlužník odboru SDR platí úrok, zatímco čistý věřitel, který drží více SDR, nežli byla kumulativní alokace, dostává úrok. Úroková míra SDR se rovná váženému průměru výnosů vybraných krátkodobých cenných papírů ve čtyřech zemích, jejichž měny jsou obsaženy v koši SDR.“*

Stavárek (2003) ve své knize uvádí, že SDR jsou emitovány jednorázově a každá emise je vyjádřením současné potřeby světové ekonomiky v oblasti internacionálního platebního styku, následně jsou připisovány jednotlivým členským zemím a používány pro účely úvěrových a finančních operací mezi členy, ale také mezi členy a samotným MMF. Mezi nejdůležitější typy operací patří vyrovnávání sald platební bilance, operace na základě dohody, operace mezi členy MMF, ale také, jak již bylo zmíněno, využívání zvláštních práv čerpání jako zúčtovací jednotky.

Při použití SDR za účelem vyrovnávání sald platebních bilancí je nutno, aby tento záměr byl členem oznámen MMF, kterým je následně ustanovena povinnost některému členovi, který nemá problém se stavem své platební bilance a má silnou rezervní pozici, přijmout SDR oproti své volně směnitelné měně. Radou výkonných ředitelů je schvalován čtvrtletní seznam států, kterými, díky své hospodářské situaci, mohou být SDR využívána na vyrovnávání svého salda platební bilance. Stavárek (2003) uvádí, že celý tento princip bývá popisován tak, že stát s deficitem platební bilance obdrží od státu, který má přebytek platební bilance, volně směnitelnou měnu, která je použita na krytí deficitu a tyto operace jsou zprostředkovávány centrálními bankami jednotlivých států, viz Marková (2006).

Uskutečňovány mohou být také operace na základě dohody, které jak již z názvu vyplývá, jsou založeny na dvoustranné dohodě mezi členskými státy o převodech cizí měny za účelem jiným, než je vyrovnání platební bilance. Také mohou probíhat finanční operace mezi členy a MMF, při kterých jsou mezi nimi přesunována SDR. Stavárek (2003) uvádí, že v tomto případě není potřeba získání některé z národních měn, jedná se například o splácení členských kvót v případě jejich navýšení nebo o splácení úvěrů včetně poplatků a úroků.

Existuje také celá řada dalších návrhů pro možnost využívání SDR. Mezi ně patří využívání SDR jako základního rezervního aktiva v mezinárodním měnovém systému, které by mohlo nahradit mezinárodní rezervy. Jak již bylo zmíněno, tak tento záměr byl právně upraven v druhém dodatku Dohody. Dalším návrhem je využívání SDR k pomoci rozvojových zemím, prostřednictvím transferu SDR právě do těchto lokalit. Možnosti budoucího využívání jsou velmi široké, avšak Marková (2002) uvádí, že většina autorů se shoduje v názoru, že uskutečnění těchto návrhů je velmi nepravděpodobné.

2.8 Činnosti MMF

MMF je mimo jiného zaměřen i na výzkumnou a informační činnost a na řešení zadluženosti rozvojových zemí, přičemž v této oblasti došlo k významným změnám, kterým bude věnována pozornost v kapitole číslo 4.

2.8.1 Výzkumná a informační činnost MMF

Podle Stavárka (2003) je MMF mimo jiného zaměřen i na výzkumnou a informační činnost a k tomuto účelu je vybaven značným týmem odborníků, ale také technickým vybavením, což mu umožňuje shromažďovat velké množství dat z různých zemí světa a jejich částí a ty následně analyzovat. Výsledky analýz jsou používány zejména k poskytování poradenství a technické pomoci pro jednotlivé členské země, kterým jsou také na základě těchto informací často poskytovány doporučení pro provádění a reformy různých oblastí jejich národního hospodářství. Informace získané analýzou jsou dále používány při organizování vzdělávacích kurzů a seminářů, jejichž účelem je poskytování informací o různých ekonomických oblastech jednotlivých zemí, jako například o daňové politice, reformách centrálního hospodářství a veřejných financí, bankovní a peněžní stabilitě,

hospodářské analýze, ale také informace, které jsou pro MMF klíčové, zejména metodika platební bilance.

Uplatnění informací získaných analýzou je však daleko širší, zejména výsledky výzkumu, informace o činnosti MMF, statistická data, ale také odhady budoucího hospodářského vývoje a zprávy expertů jsou často publikovány v různých dokumentech. Výčet některých z nich viz Tabulka 2-3, kde je konkrétně uvedena Výroční zpráva, Mezinárodní finanční statistika, Zpráva o globální finanční stabilitě, Finance a rozvoj, Pojednání a Zpravodaj MMF, celé znění tabulky viz příloha č. 3, a mezi hlavní důvody pro realizace publikační činnosti patří snaha o zvyšování informovanosti široké veřejnosti o činnosti, působnosti, cílech a aktivitách MMF, ale také snaha o co největší transparentnost MMF. Informace o činnosti MMF jsou lidem poskytovány také prostřednictvím široké škály internetových prezentací, které podle Stavárka (2003) bývají množstvím poskytovaných a zveřejňovaných informací často zařazovány mezi nejrozsáhlejší internetové portály vůbec.

Tabulka 2-3 Nejdůležitější publikace MMF

Publikace	Anglický název	Forma a obsah
Výroční zpráva	Annual Report	Informace o činnosti MMF, jeho politice, organizaci, správě, finančních operacích a technických asistencích MMF v daném roce
Mezinárodní finanční statistika	International Financial Statistics	Statistická data z odvětví domácích i mezinárodních financí členských zemí
Zpráva o globální finanční stabilitě	Global Financial Stability Report	Hodnocení vývoje na světových finančních trzích
Finance a rozvoj	Finance & Development	Odborný časopis o mezinárodní ekonomii, financích a rozvoji
Pojednání	IMF Staff Papers	Teoretické a empirické studie pracovníků MMF
Zpravodaj MMF	IMF Survey	Nejnovější informace o činnosti MMF

Zdroj: Stavárek (2003, s. 32) a IMF (2013e), vlastní úprava

2.8.2 Zadluženost rozvojových zemí

Jedním z úkolů a cílů MMF je také řešení problému zahraniční zadluženosti rozvojových zemí a této oblasti je věnována značná pozornost od přelomu sedmdesátých a osmdesátých let 20. století. Samozřejmě již před tímto obdobím byla MMF přijímána různá opatření na zmírnění této problematiky, avšak ne v takové míře, jak tomu je od sedmdesátých a osmdesátých let minulého století.

V roce 1963 bylo zavedeno tak zvané Kompenzační financování, jehož úkolem bylo vyrovnávání cen v případě cenových výkyvů u produktů, které byly zadluženými zeměmi vyváženy. Následně o šest let později bylo zavedeno Financování nárazníkových zásob, jehož úkolem bylo zmírňovat negativní dopady sezonních fluktuací cen na světových trzích na platební bilanci rozvojových zemí. Za tímto účelem bylo rozvojovým zemím poskytnuto několik desítek milionů amerických dolarů (dále jen USD), a to zejména na suroviny, jako jsou olovo, cukr a kaučuk. Mezi další zavedená opatření patří Strukturální vyrovnávací facility, která byla financována ze Svěreneckého fondu a která fungovala do roku 1981. Její princip spočíval v poskytování úvěrů rozvojovým zemím za zvýhodněných podmínek, a to konkrétně úvěry s dobou splatnosti deset let při úrokové sazbě, která byla stanovena okolo 1 %. Celkově byly poskytnuty úvěry ve výši tři miliardy USD a byly určeny pro 59 zemí, jejichž HDP/obyvatele v roce 1973 nepřesáhlo 300 USD.

V osmdesátých letech dvacátého století začalo být MMF více využíváno cizích zdrojů, a to za účelem zvýšení objemu prostředků, které mohou být členským i rozvojovým státům poskytnuty. Avšak druhou stranou téže mince byl fakt, že cena těchto půjčovaných peněz byla navýšena, protože bylo nutné, aby náklady MMF na získání zdrojů byly splaceny a také, aby se staly zdrojem zisku, i když symbolického, obvykle ve výši 0,2 %. Marková (2002, s. 88) v této souvislosti dále uvádí: „*Tyto drahé zdroje nemohly využívat nejchudší rozvojové země. Pro ně byla v roce 1986 zavedena Rozšířená facility strukturálního působení, financována ze splátek dříve poskytnutých úvěrů ze Svěreneckého fondu a z příspěvků hospodářsky vyspělých členských zemí Fondu.*“

Za účelem poskytování těchto úvěrů byla MMF přijata řada hospodářských programů, jejichž zavedením mělo být dosaženo zlepšení platebních bilancí těchto zemí, a to různými způsoby, jako zmrazováním mezd a platů, zužováním státních výdajů nebo podporou

liberalizace obchodních podmínek pro export. Později se ukázalo, že tyto programy jsou nedostatečně zaměřeny na individuální problémy jednotlivých zemí, takže nebyly příliš účinné a co více, MMF se díky těmto programům stal také středem kritiky, kterou mu bylo vytýkáno, že pro rozvojové země byly tyto programy nevýhodné a naopak zvýhodňují země rozvinuté, jejichž velkým společností se zde otvírá možnost přístupu na nové trhy.

Dalším důvodem neúčinnosti pomoci prostřednictvím úvěrů za zvýhodněné úrokové sazby byl fakt, že rozvinutými státy sice byly peníze půjčeny, ale už nebyl projeven zájem o to, jaké typy projektů by měly být financovány, takže tyto peníze byly často použity na nákup spotřebního zboží a nepřinesly žádné zlepšení situace. Dalším trnem v oku veřejnosti, byl i fakt, že peníze byly poskytovány státu, takže tyto peníze mohly být a často také byly zpronevěřeny.

Země, kterým byla poskytnuta pomoc, často nebyly schopny splácet zapůjčené prostředky včas a ve sjednané výši, a proto byla tato často bezvýchodná situace dále řešena půjčováním si dalších peněz prostřednictvím dalších úvěrů, čímž se paradoxně zadluženost rozvojových zemí ještě více zvyšovala a vyústila až v dluhovou krizi, jejíž počátek je datován do roku 1982. Důsledkem dluhové krize byla nutnost rozvojových zemí jednat s věřiteli za účasti MMF o odpuštění svého dluhu nebo alespoň o oddálení splátek o několik let. Tímto způsobem však zadluženost rozvojových zemí také nebyla vyřešena, a proto v 90. letech 20. století byly vytvořeny Iniciativy pro vysoce zadlužené země (dále jen HIPC), které byly připraveny ve spolupráci s WB. Podle Markové (2002) by HIPC měly poskytovat pomoc nejchudším zemím světa, jejichž HDP/obyvatele je nižší než 885 USD a jejichž podíl dluhu na HDP je vyšší než 80 %.

Tento program je realizován od roku 1996 s cílem pomoci zemím dosáhnout takové úrovně zadlužení, kterou by byla schopna splácet bez pomoci ostatních států. Všemi státy, čerpajícími z tohoto programu finanční prostředky, musí být prokázáno, že je jimi prováděna efektivní hospodářská politika a že finanční prostředky jsou používány na investice související se snížením chudoby, na podporu rozvoje lidského kapitálu svých obyvatel a na zlepšení jejich zdravotní péče. Následně je pro zemi povinností přijetí dalších opatření a strukturálních změn, které by měly sloužit ke zlepšení a následnému ustálení její hospodářské situace. Pokud dojde ke splnění všech uvedených podmínek, pak podle Markové (2006) mohou věřitelé snížit zemi výši dluhu o 90 %.

2.9 Shrnutí kapitoly

V této kapitole byla věnována pozornost obecné činnosti této organizace. Byl zde popsán vývoj mezinárodního měnového systému a události té doby, které vedly k rozhodnutí o následném založení MMF, a to společně s cíli této organizace. Jsou zde uvedeny nejenom cíle původní, ale i cíle, které byly stanoveny v průběhu fungování MMF, dále počet členských států, podmínky členství, práva a povinnosti členů a údaje o době přistupování jednotlivých členských států. Jako každá organizace i MMF je spravována svou organizační strukturou, která se skládá ze dvou nejdůležitějších orgánů, a to Rady guvernérů a Výkonné rady, a proto i této oblasti zde byla věnována značná pozornost. Dále je tato kapitola zaměřena na objasnění pravidel MMF pro přijímání rozhodnutí o závažných otázkách, finančních zdrojů, zvláštních práv čerpání, jakožto novému prvku mezinárodní likvidity, ale také zúčtovací, platební a statistické jednotce MMF a na objasnění dvou vybraných důležitých činnostech MMF, tedy jeho výzkumné a informační činnosti a řešením zadluženosti rozvojových zemí.

V kapitole, která bude následovat, je zobrazen vztah mezi MMF a Evropskou unií (dále jen EU). Všechny členské státy EU jsou zároveň i členskými státy MMF, a proto je zde zmapován vývoj jejich přistupování jak do EU, tak do MMF. Dále je zde věnována pozornost výši členské kvóty jednotlivých států EU a jejich hlasovací síle, což je srovnáno se státy G20, kde je také uvedena výše členské kvóty a celkové hlasovací síly států EU jako celku. Tato kapitola je taktéž zaměřena na zachycení vzájemných půjček, které byly a jsou poskytovány členskými státy, ale i naopak, tedy půjčky, které státy EU poskytují MMF.

3. Mezinárodní měnový fond a Evropská unie

Tato kapitola se zabývá vzájemným vztahem mezi Mezinárodním měnovým fondem a Evropskou unií, který je značně rozmanitý. Je zde znázorněno nejen přistupování států do MMF, ale také do EU, jejich hlasovací pravomoc a výše členské kvóty. Pro srovnání výše členské kvóty a hlasovací síly s ostatními významnými členy EU byly vybrány státy G20, jakožto země, které v současnosti zažívají nejrychlejší ekonomický růst. Mezi země G20 jsou řazeny nejen některé státy EU jako takové, ale i EU jako celek.

Neméně důležitou oblastí, která je zde zmapována, je také vzájemná finanční výpomoc, která funguje oboustranně. MMF v minulosti poskytoval a stále poskytuje, i když v omezenější míře, některým státům EU půjčky za účelem zlepšení jejich hospodářské situace, v současnosti zejména v souvislosti s hospodářskou krizí, ale také různé formy nefinanční pomoci, která je poskytována přímo z evropského kontinentu prostřednictvím budování a zřizování zde stále více oficiálních poboček.

Naopak je zde zachycen i vztah EU k MMF, kdy členské státy EU poskytují MMF povinné informace o svém hospodářském vývoji a některé mu dokonce také poskytují půjčky a dobrovolné nevratné dary ve formě peněžních prostředků, v posledním uvedeném případě za účelem projevu solidarity vůči nejméně příjmovým zemím a podpoře jejich rozvoje.

3.1 Členské státy EU a jejich přistoupení do MMF

Všechny členské státy Evropské unie (dále jen EU) jsou zároveň i členskými státy MMF a některé z nich patří dokonce mezi zakládající státy. Podle IMF (2012d) to je konkrétně Belgie², Francie, Řecko, Lucembursko, Nizozemí a Velká Británie. Mezi původní členy patřilo i Československo, avšak již v roce 1954 bylo donuceno vzdát se svého členství, a to, jak uvádí Stavárek (2003) ze dvou hlavních důvodů. Prvním z nich byl fakt, že tehdejší Československo pod komunistickou vládou nebylo ochotno MMF poskytovat všechny potřebné informace a také proto, že provedlo měnovou reformu v roce 1953, a to bez konzultací s MMF. Po Sametové revoluci a po pádu komunistického režimu bylo

² Státy jsou seřazeny dle abecedního pořadí.

členství Československu téměř okamžitě navraceno a později v roce 1993 se jak Česká republika, tak Slovensko stalo plnohodnotným členem MMF. Přistupování jednotlivých států EU je možno vidět viz Tabulka 3-1, jejíž plné znění se nachází v příloze č. 4. Z této tabulky je jasné patrné, že všechny členské státy EU se nejprve staly členy MMF a teprve poté členy Evropského společenství (dále jen ES), které bylo díky Maastrichtské smlouvě přejmenováno na EU.

Tabulka 3-1 Členské státy EU a jejich přistupování do ES/EU a MMF

Členské státy EU	Rok přistoupení do ES/EU	Rok přistoupení do MMF
Belgie	1952	1945
Česká republika	2004	1993
Dánsko	1973	1946
Finsko	1995	1948
Francie	1952	1945
Itálie	1952	1947
Lucembursko	1952	1945
Nizozemsko	1952	1945
Řecko	1981	1945
Slovensko	2004	1993
Velká Británie	1973	1945

Zdroj: EUROPA (2012) a IMF (2012d), vlastní úprava

3.2 Členské státy EU a jejich hlasovací síla v MMF

Jako každý členský stát i státy EU musely při svém vstupu upsat členskou kvótu, na jejímž základě jim byl přiřazen hlasovací podíl. Členská kvóta v milionech SDR i počet hlasů jednotlivých států EU je zobrazen viz Tabulka 3-2, jejíž plné znění se nachází v příloze č. 5. V tabulce jsou zobrazeny státy, které z členských států EU disponují největším počtem hlasů, tedy nad 40 hlasů a státy, které naopak disponují nejmeně hlasy, tedy pod 10, protože upsaly nejmenší členský podíl z výše zmíněných zemí. Největším hlasovacím podílem zemí z EU disponuje Německo³, dále Francie, Velká Británie, Itálie, Nizozemsko,

³ Státy jsou seřazeny podle velikosti svého hlasovacího podílu, tedy od největšího po nejmenší.

Belgie a Španělsko, naopak nejmenší hlasovací podíl je přiřazen Bulharsku, Slovensku, Lucembursku, Slovinsku, Litvě, Lotyšsku, Maltě a Estonsku.

Tabulka 3-2 Pozice členských států EU v MMF

Členský stát EU	Členská kvóta (v mil. SDR)	Podíl kvóty na celkovém podílu (%)	Počet hlasů	Podíl hlasů na celkovém počtu hlasů
Belgie	4 605,2	1,93	46 789	1,86
Bulharsko	640,2	0,27	7 139	0,28
Estonsko	93,9	0,04	1 676	0,07
Francie	10 738,5	4,51	108 122	4,29
Itálie	7 882,3	3,31	79 560	3,16
Kypr	158,2	0,07	2 319	0,09
Litva	183,9	0,08	2 576	0,10
Lotyšsko	142,1	0,06	2 158	0,09
Lucembursko	418,7	0,18	4 924	0,20
Malta	102	0,04	1 757	0,07
Německo	14 565,5	6,12	146 392	5,81
Nizozemsko	5 162,4	2,17	52 361	2,08
Slovensko	427,5	0,18	5 012	0,20
Slovinsko	275	0,12	3 487	0,14
Španělsko	4 023,4	1,69	40 971	1,63
Velká Británie	10 738,5	4,51	108 102	4,29

Zdroj: IMF (2012c), vlastní úprava

Pro srovnání s ostatními vyspělými ekonomikami světa byly vybrány státy G20, tedy dvacet současně nejrychleji rozvíjejících se ekonomik světa a podle oficiálního zdroje G20 (2013a) zde patří Argentina, Austrálie, Brazílie, Čína, Francie, Indie, Indonésie, Japonsko, Jižní Afrika, Jižní Korea, Kanada, Mexiko, Rusko, Saudská Arábie, Turecko, USA, dále tři členské státy EU, a to Itálie, Německo a Velká Británie a EU jako celek. Podle G20 (2013b) byla skupina G20 ustanovena v roce 1999 v USA, a to na zasedání ministrů financí a guvernérů centrálních bank z Kanady, USA, Francie, Japonska, Velké Británie, Itálie a Německa, které se konalo z důvodu nutnosti projednání problematiky tehdejší finanční krize, která probíhala v letech 1997-1998. Tyto státy jsou ve skupině zastoupeny svými ministry financí a guvernéry centrálních bank a EU jako celek je zde zastoupena předsedou Evropské Rady a guvernérem Evropské centrální banky (dále jen ECB). Členské kvóty a počty hlasů těchto států v MMF jsou uvedeny v tabulce 3-3, jejíž plné znění se nachází v příloze č. 6.

Tabulka 3-3 jasně demonstruje, že ze států G20 je nejmenší počet hlasů, a to do 44 hlasů, přiřazen Brazílii⁴, Austrálii, Indonésii, Jihoafrické republice a Turecku. Naopak největší počet hlasů, tedy více než sty hlasy disponují od největšího po nejmenší EU jako celek, která je složena z dvaceti sedmi států, USA a Japonsko. Svou výší počtu hlasů za nimi následují tři státy EU, a to Německo, Velká Británie a Francie, přičemž Velká Británie a Francie jsou vlastníky přibližně stejného počtu hlasů, které se liší o pouhé dvě setiny.

Tabulka 3-3 Pozice G20 v MMF

Stát G20	Členská kvóta (v mil. SDR)	Podíl kvóty na celkovém podílu (%)	Počet hlasů	Podíl hlasů na celkovém počtu hlasů
Argentina	2 117,1	0,07	2 356	0,09
Austrálie	3 236,4	1,36	33 101	1,31
Brazílie	4 250,5	1,79	43 242	1,72
EU	2 499 215,8	25,28	613 345	24,36
Francie	10 738,5	4,51	108 122	4,29
Indonésie	2 079,3	0,87	21 530	0,85
Japonsko	15 628,5	6,56	157 022	6,23
Jižní Afrika	1 868,5	0,78	19 422	0,77
Německo	14 565,5	6,12	146 392	5,81
Turecko	1 455,8	0,61	15 295	0,61
USA	42 122,4	17,69	421 961	16,75
Velká Británie	10 738,5	4,51	108 102	4,29

Zdroj: IMF (2012c), vlastní úprava

3.3 Pomoc plynoucí z MMF do EU

Následující podkapitola je orientována na nefinanční a finanční pomoc, která je poskytována státům ležícím na evropském kontinentu. Půjčky státům jsou zde zobrazeny ve dvou tabulkách, přičemž v první z nich jsou znázorněny minulé půjčky a ve druhé jsou znázorněny současné poskytované půjčky.

⁴ Státy jsou seřazeny podle velikosti svého hlasovacího podílu, tedy od největšího po nejmenší.

3.3.1 Nefinanční pomoc Evropě a EU

Podle IMF (2012e) po celé Evropě, tedy i v některých státech EU, se nacházejí kanceláře MMF, které ho zde zastupují, poskytují poradenství a podporují operace MMF v Evropě, viz kapitola čtvrtá. Také spolupracují s řadou Evropských institucí a organizací, jako je Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD), EU a dalšími. Kanceláře MMF v Evropě se zde soustřeďují zejména na oblasti, jako je přispívání k mnohostrannému a regionálnímu dohledu MMF v daných oblastech, podávání zpráv o činnosti jednotlivých institucí a organizací, společné konzultace, zlepšení informovanosti o činnosti a názorech MMF o důležitých otázkách, podporování úzké spolupráce s bilaterálními a multilaterálními rozvojovými agenturami v Evropě a dále se zabývají řadou dalších oblastí.

3.3.2 Půjčky z MMF

MMF poskytuje finanční pomoc i státům EU, a to konkrétně ve formě půjček. Obecně může být uvedeno, že v minulosti byla tato forma pomoci státy EU hojně využívána, viz Tabulka 3-4, kde je zachycen stav čerpání jedenácti států EU, a to konkrétně Bulharska⁵, České republiky, Estonska, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Polska, Portugalska, Rumunska, Řecka a Slovenska.

Některým výše uvedeným státům byla možnost čerpání půjček poskytnuta vícekrát, a to konkrétně Bulharsku, Estonsku, Litvě, Lotyšsku, Maďarsku, Polsku a Rumunsku, některým naopak pouze jednou, a to České republice, Portugalsku, Řecku a Slovensku. Absolutně nejvíce půjček, tedy osm, bylo poskytnuto Bulharsku a Lotyšsku. Šest půjček bylo poskytnuto Estonsku. Nejvyšší celková stanovená maximální výše půjčky byla schválena Polsku, ve výši 29 958 300 tisíc SDR, naopak nejmenší byla stanovena Estonsku, konkrétně 112 865 tisíc SDR.

Nejvíce tuto formu pomoci využilo Řecko, které vyčerpalo 17 541 800 tisíc SDR, naopak nejméně Slovensko s celkovou výší vyčerpaných zdrojů 32 150 tisíc SDR.

⁵ Státy jsou seřazeny dle abecedního pořadí.

Členským státům EU byly půjčky v minulosti poskytovány z nástrojů Extended Fund Facility (dále jen EFF), Flexible Credit Line (dále jen FCL) a Stand-By Arrangements (dále jen SBA), viz blíže kapitola č. 4.

Půjčky dosud nemají splaceny tři státy, a to konkrétně Maďarsko, Rumunsko a Řecko, přičemž největším objem finančních zdrojů z výše uvedených tří států má splatit Řecko, a to ve výši 17 541 800 tisíc SDR. Očekává se, že Řecko bude mít se splácením této půjčky problémy, protože se nyní ocitá již šestým rokem recesi a má závažné ekonomické problémy, díky kterým se země již několikrát ocitla na pokraji bankrotu. I přes to, že se očekává, že Řecko bude mít problém se splácením této půjčky, tak z oficiálních zdrojů IMF (2013f) je možné vyčíst, že MMF kladně hodnotí pokrok, které Řecko provedlo v reformách své hospodářské politiky a dále, že je sice na pomalé, ale správné cestě pro svou postupnou hospodářskou obnovu.

MMF si plně uvědomuje, že Řecko není jedinou zemí EU, která se ocitá v tíživé hospodářské situaci, a proto v březnu roku 2012 schválil záchranný program pro státy eurozóny, a to podle IMF (2013f) ve výši 172 miliard euro, což je v přepočtu podle kurzu České národní banky ČNB (2013), (dále jen ČNB), zhruba 4 451 miliard korun českých (dále jen Kč), které státy mohou čerpat po období čtyř let. Z tohoto záchranného programu má být Řecku uvolněno až 3,24 miliard eur, což je v přepočtu zhruba 83,851 miliard Kč.

Samozřejmě pomoc ze záchranného programu MMF pro eurozónu má také své podmínky pomoci, proto v současnosti probíhá řada konzultací MMF se státy eurozóny, jako například s Maďarskem, což je uvedeno na oficiálních zdrojích IMF (2013g), ale i se zástupci EU jako celku, a to zejména o jejich fiskální konsolidaci. Státy eurozóny, které chtějí čerpat pomoc ze záchranného programu MMF, musí přijmout závazek o provedení řady reforem, a to zejména v měnové a fiskální oblasti jejich hospodářské politiky.

Tabulka 3-4 Předešlé půjčky zemím EU s maximální možností čerpání do konce roku (v tisících SDR)

Členský stát EU	Nástroje pomoci	Konec otevření nejdelší linky	Maximální výše půjčky	Celkové vyčerpané zdroje	Výše nesplacené půjčky
Bulharsko	EFF, SBA	31. 3. 2007	2 313 000	1 838 760	0
Česká republika	SBA	16. 3. 1994	177 000	70 000	0
Estonsko	SBA	31. 8. 2001	112 865	39 525	0
Litva	EFF, SBA	9. 3. 2003	365 670	196 650	0
Lotyšsko	SBA	22. 12. 2011	1 755 851	1 046 290	0
Maďarsko	EFF, SBA	5. 10. 2010	13 105 240	9 018 655	3 889 655
Polsko	EFF, FCL, SBA	20. 1. 2011	29 958 300	1 074 300	0
Portugalsko	SBA	20. 2. 1985	445 000	259 300	0
Rumunsko	SBA	30. 3. 2011	13 709 535	11 803 415	8 715 500
Řecko	SBA	14. 3. 2012	26 432 900	17 541 800	17 541 800
Slovensko	SBA	22. 7. 1994	115 800	32 150	0

Zdroj: IMF (2013h), vlastní úprava

V současnosti je tento typ pomoci státům EU značně zredukován a je poskytován zejména těch státům, které byly více či méně zasaženy současnou hospodářskou krizí. To je jasně patrné viz Tabulka 3-5, ve které jsou zachyceny současné půjčky zemím EU. Pomoc je nyní poskytována pěti členským státům, a to konkrétně Irsku⁶, Polsku, Portugalsku, Rumunsku a Řecku. Nejvyšší celková maximální výše půjčky byla ustanovena Řecku, a to ve výši 23 785 300 tisíc SDR, naopak nejmenší byla ustanovena Rumunsku, ve výši 3 090 600 tisíc SDR.

Nejvíce prozatím tuto formu pomoci využilo Portugalsko, které vyčerpalo 19 126 000 tisíc SDR, naopak nejméně Řecko, a to ve výši 4 197 300 tisíc SDR. Půjčky vůbec nevyčerpalo Polsko a Rumunsko. Členským státům EU je pomoc v současnosti poskytována z různých nástrojů MMF, konkrétně z EFF, FCL, SBA, viz blíže kapitola č. 4.

⁶ Státy jsou seřazeny dle abecedního pořadí.

Tabulka 3-5 Současné půjčky členským státům EU (v tisících SDR)

Členský stát EU	Nástroje pomoci	Konec otevření linky	Maximální výše půjčky	Celková vyčerpané zdroje	Výše nesplacené půjčky
Irsko	EFF	15. 12. 2013	19 465 800	16 543 425	16 543 425
Polsko	FCL	17. 1. 2015	22 000 000	0	0
Polsko	FCL	17. 1. 2013	19 166 000	0	0
Portugalsko	EFF	19. 5. 2014	23 742 000	19 126 000	19 126 000
Rumunsko	SBA	30. 3. 2013	3 090 600	0	0
Řecko	EFF	14. 3. 2016	23 785 300	4 197 300	4 197 300

Zdroj: IMF (2013h), vlastní úprava

3.4 Pomoc plynoucí z EU do MMF

Všechny členské státy jsou MMF povinny poskytovat určité údaje z účetních záznamů dané země, protože pouze tyto údaje jsou relevantním zdrojem, a to v takovém rozsahu, který je možný a který vychází z účetních pravidel dané země.

Kromě toho, některé členské státy EU, ale i EU jako taková patří mezi největší dárce MMF a z těchto darů je financována řada činností, zejména ty, které poskytují pomoc jiným znevýhodněným zemím, nebo zemím s hospodářskými problémy. Podle IMF (2012e) mezi konkrétní nejvýznamnější dárce z řad členských států EU patří Rakousko, Belgie, Dánsko, Francie, Německo, Itálie, Lucembursko, Španělsko, Švédsko a Velká Británie. K dalším významným dárčům, kteří jsou spojeni s EU, patří Evropská investiční banka, další významní dárce jsou uvedeni ve čtvrté kapitole.

Jak již bylo zmíněno, tak hlavním zdrojem příjmu MMF jsou příspěvky jeho členských států, avšak v případě potřeby doplnění finančních zdrojů, může MMF využít půjček od členských zemí nebo jejich centrálních bank. Podle IMF (2013ch) jsou půjčky MMF poskytovány na základě Nových dohod o zapůjčení (dále jen NAB), které má v současnosti uzavřeny s 38 státy a institucemi.

Tabulka 3-6 uvádí NAB mezi MMF a státy EU, kterými jsou Belgie⁷, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Řecko, Španělsko a Velká

⁷ Státy jsou seřazeny dle abecedního pořadí.

Británie. Nejvyšší dohodnutou maximální výši půjčky má MMF sjednanou s Francií a Velkou Británií, a to ve výši 18 657 380 tisíc SDR, nejméně naopak s Kyprem, konkrétně ve výši 340 000 tisíc SDR.

Tabulka 3-6 Nové dohody o zapůjčení mezi MMF a státy EU

Členský stát EU	Dohodnutá maximální výše půjčky (v tis. SDR)
Belgie	7 861 850
Finsko	2 231 760
Francie	18 657 380
Irsko	1 885 520
Itálie	13 578 030
Kypr	340 000
Lucembursko	970 590
Nizozemsko	9 043 720
Rakousko	3 579 240
Řecko	1 654 510
Španělsko	6 702 180
Velká Británie	18 657 380

Zdroj: IMF (2013h), vlastní úprava

Tabulka 3-7 uvádí Nové dohody o zapůjčení mezi MMF a centrálními bankami států EU, a to konkrétně mezi centrálními bankami Portugalska⁸, Dánska, Německa, Polska a Švédska. Nejvyšší maximální výše půjčky je sjednaná mezi MMF a centrální bankou Německa, tedy Bundesbankou, a to ve výši 25 370 810 tisíc SDR a naopak nejmenší je sjednána s centrální bankou Portugalska, tedy Banco de Portugal, a to ve výši 1 542 130 tisíc SDR.

Je velice zajímavé, že MMF má sjednané NAB se státy nebo centrálními bankami zemí, jako jsou Itálie⁹, Irsko, Portugalsko, Španělsko a Řecko, které patří mezi země nejhůře zasaženými současnou hospodářskou krizí a taktéž všechny výše uvedené státy, kromě Španělska, čerpají zpětně půjčky z MMF, nemluvě o to, že pro všechny z nich je určen záchranný program MMF pro eurozónu.

⁸ Státy jsou seřazeny dle abecedního pořadí.

⁹ Státy jsou seřazeny dle abecedního pořadí.

Tabulka 3-7 Nové dohody o zapůjčení mezi MMF a centrálními bankami států EU

Centrální banka státu	Dohodnutá maximální výše půjčky (v tisících SDR)
Dánsko	3 207 780
Německo	25 370 810
Polsko	2 530 000
Portugalsko	1 542 130
Švédsko	4 439 740

Zdroj: IMF (2013h), vlastní úprava

3.5 Shrnutí kapitoly

Tato kapitola je zaměřena na vzájemný vztah mezi EU a MMF. Je zde popsán vývoj přistupování států EU do MMF, hlasovací síla jednotlivých členských států, ale i EU jako celku, která je porovnána se státy G20. Dále je zde zobrazena nefinanční a finanční pomoc, kterou MMF poskytuje členským zemím EU, ale i obrácená vazba, tedy informace a půjčky, které poskytují členské státy nebo jejich centrální banky MMF pro doplnění jeho finančních zdrojů.

V následující kapitole je provedeno vyhodnocení působení MMF, a to konkrétně v oblastech finanční pomoci, technické pomoci, monitoringu a v oblasti jeho spolupráce s řadou mezinárodních organizací a se skupinou dvaceti nejrychleji se rozvíjejících světových ekonomik.

4. Vyhodnocení působení Mezinárodního měnového fondu

Tato kapitola je zaměřena na vyhodnocení působení MMF, a to podle způsobu provádění jeho hlavních činností. Jedná se o oblasti poskytování finanční pomoci, oddlužování nejvíce zadlužených rozvojových států, technickou pomoc, monitoring a jeho spolupráce s mezinárodními organizacemi a skupinou dvaceti současně nejrychleji se rozvíjejících světových ekonomik. Na základě vyhodnocení hlavních činností MMF je provedeno celkové zhodnocení role MMF v mezinárodním měnovém systému.

4.1 Finanční pomoc

K hlavním úkolům MMF patří poskytování finanční pomoci zemím majícím problémy s platební bilancí, a to zejména za účelem obnovení výše jejich mezinárodních rezerv, stabilizace jejich měny, obnovení a podpory hospodářského růstu. V této oblasti MMF poskytuje odlišnou pomoc, než například rozvojové banky, protože neposkytuje půjčky na konkrétní projekty. Mapa současných půjček poskytnutých MMF, viz příloha č. 7.

Podle IMF (2012f) každá členská země může o finanční pomoc požádat v případě, že prokáže závažný problém své platební bilance, tedy že nemá k dispozici dostatečné množství finančních prostředků na plnění svých mezinárodních závazků, jako například včas a v řádné výši hradit platby plynoucí z její vnější zadluženosti. V takovémto případě může být členskému státu poskytnuta finanční pomoc, avšak tento stát je povinen přijmout příslušná opatření a reformy, které by vedly k nápravě jeho platební bilance, což je dle mého názoru nejenom žádoucí, ale i nutné, protože poskytování neustálé pomoci bez zpětné vazby a snahy státu ke zlepšení své hospodářské situace by nepřineslo požadovaný dlouhodobý efekt a státy by mohly získat dojem, že se mohou spolehnout na pomoc MMF, který bude řešit jejich situaci za ně.

Každé poskytnuté půjčce předchází nutnost podání žádosti členského státu a každou zemí je vypracováván jakýsi hospodářský program obnovy, který je předkládán Výkonné radě a v případě jejího schválení, po vzájemné konzultaci podmínek pomoci, které se členská země zaváže přijmout, jsou MMF postupně uvolňovány peněžní prostředky, a to většinou

v pravidelných splátkách, což je dle mého mínění velmi motivující k dodržení a přijímání opatření, ke kterým se stát zavázal.

Výše poskytnutých půjček se v čase značně lišila a obecně může být uvedeno, podle dostupných informací z IMF (2012f), že objem poskytovaných půjček je navyšován v dobách ekonomických krizí, jako tomu bylo například v 70. letech 20. století v době ropných šoků a jinak tomu není ani v současnosti, kdy probíhá další ekonomická krize, a proto se od roku 2008 objem poskytovaných peněžních prostředků opět rapidně zvýšil. Zvyšování poskytovaných prostředků je taktéž spojeno se zvyšováním členských kvót jeho členských států, což probíhá i v současnosti. Osobně si myslím, že toto jednání MMF je zcela správné, protože právě v dobách hospodářských krizí je jeho pomoc více než potřebná k oživení ekonomik zasažených krizemi.

4.1.1 Všeobecné nástroje finanční pomoci

V současnosti je zaváděna řada nových nástrojů finanční pomoci a u těch stávajících probíhá řada reforem, jako například v oblastech úrokových sazeb, pravidel pro poskytování pomoci nebo v objemu poskytovaných zdrojů. Tato podkapitola se zabývá nástroji finanční pomoci, a to konkrétně nástrojem Rapid Financing Instrument, Extended Fund Facility, Stand-by Arrangements, Flexible Credit Line a Precautionary and Liquidity Line.

Rapid Financing Instrument (dále jen RFI) je nástrojem finanční pomoci, který byl zaveden za účelem poskytování rychlé finanční pomoci členským státům, a to při mimořádných událostech, přičemž těmito mimořádnými událostmi se rozumí situace nezbytné pomoci členským státům s jejich platební bilancí. RFI je náhradou a rozšířením předešlých nástrojů rychlé finanční pomoci a doba splacení této půjčky je stanovena v časovém rozmezí od tří a čtvrt roku do pěti let.

Důvodem pro zřízení RFI byla nedostatečná schopnost předchozích nástrojů nouzové pomoci přizpůsobovat se různým potřebám členských států, což je uvedeno i na oficiálních zdrojích IMF (2012g), které mimochodem taktéž uvádí, že tento nástroj finanční pomoci je určen pro všechny členské státy, ale taktéž, že roční výše půjčky může být poskytnutá maximální do výše 50 % upsané členské kvóty státu, který chce tento typ pomoci využít. Z čehož dle mého názoru jasně vyplývá, že největší objem pomoci mohou čerpat vyspělé

státy, které jsou schopny si finanční zdroje sehnat i od jiných zdrojů než je MMF, a to například na soukromých trzích, a to na rozdíl od rozvojových států, které tuto možnost nemají a pro něž jsou následky mimořádných událostí daleko tíživější, než pro státy rozvinuté a vysokopříjmové, proto si myslím, že by bylo vhodné, aby byl právě tento nástroj více orientován na možnosti rozvojových zemí, a že by kritériem pro výši půjčky v tomto případě rozhodně neměla být výše upsaného kapitálu.

Extended Fund Facility (dále jen EFF), která může být překládána jako Rozšířená facilitata MMF, byla podle IMF (2012f) původně zavedena v roce 1974, a to za účelem poskytování střednědobé až dlouhodobé pomoci zemím majícím závažné problémy s jejich platební bilancí, které jsou tak rozsáhlé, že vyžadují hluboké hospodářské změny. Z tohoto nástroje pomoci může stát čerpat finanční prostředky po dobu tří let, a to s maximální dobou prodloužení o jeden rok. Doba splatnosti je v tomto případě stanovena na čtyři a půl roku až deset let.

Stand-By Arrangements (dále jen SBA) byl podle IMF (2012h) zaveden v roce 1952 a slouží pro poskytování pomoci zemím, které mají krátkodobé problémy se svou platební bilancí a mohou být poskytnuty i jako předběžná opatření, kdy se státy rozhodnou prozatím nečerpat finanční pomoc, ale zároveň si uchovají možnost tak učinit v případě, že se jejich platební bilance zhorší. Pomoc může být standardně čerpána v rozmezí jednoho až dvou let a doba splatnosti je u tohoto nástroje stanovena na dobu tři a čtvrt roku až pět let a je poskytována za úrok, který se pohybuje ve výši jednoho až dvou procent a který je menší, než by státy získaly při půjčce na soukromých trzích. Mezi kritéria pro poskytnutí tohoto typu pomoci patří schopnost státu splácet své závazky, což je hodnoceno podle jeho předešlých půjček u MMF, z čehož dle mého mínění vyplývá, že tento typ pomoci je opět určen pouze pro vyspělé ekonomiky, které těchto zvýhodněných podmínek rády využijí, na druhou stranu by tyto peněžní prostředky mohly být využity pro státy, které nemají přístup na soukromé trhy a jsou závislé na pomoci finančních institucí, jako je MMF.

Flexible Credit Line (dále jen FCL) je podle IMF (2012f) nástrojem používaným za účelem předcházení ekonomických krizí, jelikož byl tento nástroj využíván již před vypuknutím současné ekonomické krize, tak mi z toho jasně vyplývá selhání funkce tohoto nástroje v prevenci vypuknutí hospodářských krizí nebo jejich řešení a je určen pro hospodářsky silné země, které splňují předem stanovená kvalifikační kritéria

pro poskytnutí pomoci. Standardní doba pomoci je jeden až dva roky. Podle IMF (2012ch) je v současnosti tento nástroj využíván zejména Polskem, Kolumbií a Mexikem.

Precautionary and Liquidity Line (dále jen PLL) je nástrojem, který podle IMF (2012f) slouží nejen pro předcházení hospodářských krizí, ale také pro jejich řešení a zmírňování jejich dopadů. Nahradil předešlý nástroj Precautionary Credit Line a používá se pro země, které provádějí takovou hospodářskou politiku, která nenarušuje jejich makroekonomickou stabilitu. Stát přijímající pomoc je taktéž povinen přijmout hospodářské změny, avšak ne tak široké, jako například SBA. Pomoc může probíhat v období šesti měsíců, jednoho nebo dvou let a doba splatnosti je stanovena na období tři a čtvrt roku až pět let. Od FCL se liší zejména tím, že členský stát nemusí splňovat předem stanovená kvalifikační kritéria pro využití pomoci.

4.1.2 Nástroje finanční pomoci pro nízkopříjmové členské státy

Tato podkapitola je orientována na nástroje pomoci, které jsou určeny nejchudším a nejméně rozvinutým členským státům MMF, a to konkrétně na nástroj Rapid Credit Facility, Extended Credit Facility a New concessional facilities.

Rapid Credit Facility (dále jen RCF) je podle IMF (2012i) nástrojem rychlé finanční pomoci zemím, které mají naléhavý problém se svou platební bilancí, a je poskytována zejména zemím s nízkými příjmy. Doba pomoci je stanovena na pět a půl roku a doba splatnosti činí deset let. Nyní je tato pomoc bezúročná, a to do konce roku 2013 a při splnění určitých podmínek je možné tento typ pomoci využít opakovaně.

Standby Credit Facility (dále jen SCF) je nástrojem poskytujícím pomoc nízkopříjmovým zemím, které mají krátkodobé problémy s platební bilancí. Může být použita za účelem prevence a na velmi široký záběr aktivit. Do konce roku 2012 byla ustanovena nulová úroková míra a doba splatnosti činí osm let. Podle IMF (2012j) je tento nástroj navržen tak, aby byl schopen reagovat na různé potřeby nízkopříjmových zemí.

Extended Credit Facility (dále jen ECF) slouží pro poskytování pomoci nízkopříjmovým zemím, avšak od SCF se liší tím, že se zaměřuje na výše uvedené země mající střednědobé problémy s platební bilancí a je poskytována na dobu pět a půl roku s dobou splatnosti deset let. V současnosti dle IMF (2012k) je tento typ pomoci úročen

nulovou úrokovou sazbou, což je podle mého názoru nezbytné pro poskytnutí skutečné pomoci nízkopříjmovým zemím, u kterých není zaručeno, že svou půjčku budou schopny uhradit, což by dále mohlo vést k prohlubování se jejich zadluženosti.

New concessional facilities je podle IMF (2012f) úplně novým nástrojem, který byl zaveden kvůli současné hospodářské krizi v roce 2010. Jeho cílem je poskytovat velmi výhodnou finanční pomoc. Každé dva roky je přezkoumávána stanovená úroková sazba a pomoc z tohoto programu je poskytována těm zemím, které realizují programy na trvalé snížení své chudoby, na podporu svého hospodářského růstu nebo makroekonomické stability.

V podkapitole 4.1.1 byly uvedeny finanční nástroje MMF, které se dle mého názoru častěji používají na řešení problémů ekonomicky vyspělých zemí, než zemí nízkopříjmových a rozvojových, které na rozdíl od nich nejsou schopny si finanční pomoc v případě potřeby obstarat i od jiných zdrojů, než je MMF. I když v podkapitole 4.1.2 je uvedena pomoc při oddlužování nejvíce zadlužených států, tak já osobně bych celkovou pomoc nízkopříjmovým zemím zhodnotila jako nedostatečnou, a to zejména v oblasti transformace jejich ekonomik, která by z dostupných zdrojů MMF mohla být daleko rozsáhlejší, protože nejvýznamnější nástroje pomoci pro nízkopříjmové státy jsou pouze tři, ale všeobecných nástrojů pomoci je pět, ze kterých mají největší možnost čerpat právě státy vyspělé. Plně si uvědomuji, že poskytování pomoci nízkopříjmovým zemím by mělo být spíše doménou WB, než MMF, avšak dle mého názoru je míra angažovanosti MMF do řešení hospodářské obnovy nízkopříjmových států často nedostatečná.

4.2 Snižování zadluženosti rozvojových zemí iniciativou HIPC a MDRI

Následující podkapitola je zaměřena na způsob, jakým MMF řeší zadluženost nejvíce znevýhodněných zemí v této oblasti a na konkrétní země, kterým je tato pomoc v současnosti poskytována.

Heavily Indebted Poor Countries Initiative (dále jen HIPC) je společnou iniciativou MMF a WB, která byla zavedena v roce 1996 a slouží pro oddlužování nejvíce zadlužených zemí, které nejsou schopny pouze vlastní iniciativou výši svého zadlužení snížit. K 10. lednu 2013 bylo do tohoto programu zařazeno 36 zemí, přičemž podmínky pro čerpání splňují i další tři země, které však ještě nejsou ve fázi čerpání, ale u kterých probíhá přípravná fáze, po které budou z iniciativy HIPC taktéž čerpat finanční pomoc. Z celkového počtu třiceti devíti zemí třicet leží na africkém kontinentu a tyto země mohou celkově čerpat finanční prostředky ve výši 76 miliard USD. Z oficiálních zdrojů IMF (2013i) je možno vyčíst, že tato iniciativa byla v roce 1999 reformována tak, aby mohla poskytovat rychlejší, hlubší a účinnější pomoc nejvíce zadluženým zemím.

V roce 2005 za účelem rychlejšího dosahování rozvojových cílů tisíciletí byla iniciativa HIPC doplněna iniciativou **Multilateral Debt Relief Initiative** (dále jen MDRI), která umožňuje až stoprocentní odpuštění dluhu u MMF, WB a Afrického rozvojového fondu pro země, které již dosáhly pokroku v rámci iniciativy HIPC. Dle mého názoru je vznik iniciativy MDRI přínosný pouze pro rozvojové státy, které řádně splácejí svůj dluh, protože po skončení iniciativy HIPC by už z podobného programu nemohly čerpat, na druhou stranu si myslím, že většina rozvojových států své dluhy neplní, takže tento typ pomoci je spíše zaměřen na věřitele, než na rozvojové státy.

IMF (2013i) uvádí, že existují základní podmínky, neboli kritéria, která musí být splněna pro čerpání pomoci z tohoto programu. Konkrétně stát, který chce čerpat pomoc, musí:

- být oprávněn získat půjčku od Mezinárodní rozvojové agentury WB a některých nástrojů MMF, které jsou poskytovány právě nejchudším zemím světa, a to s nulovou úrokovou sazbou,
- prokázat, že jeho zadlužení nelze řešit pomocí klasických nástrojů oddlužení,

- prokázat, že již začal s reformami své hospodářské politiky, a to s pomocí jiných programů MMF a WB,
- vytvořit strategický dokument pro snižování chudoby.

První fází HIPC je fáze **Decision point**, ve které probíhá stanovování kritérií MMF, které požaduje splnit. Následuje přijetí závazku zeměmi, které chtějí čerpat pomoc k uskutečnění změn v jejich politických systémech a k dosažení požadovaného zlepšení.

Jakmile země dosáhne zlepšení ve výše zmíněných oblastech, poté je Výkonnou radou rozhodnuto o odpuštění části dluhu dané zemi a tato fáze je nazývána **Completion point**. Aby však země dosáhla úplného oddlužení, tedy čerpání pomoci z MDRI, musí prokázat další příznivý vývoj svého hospodářského stavu, a také uskutečňovat změny a reformy, které byly stanoveny v jejím strategickém dokumentu pro snižování chudoby. V současnosti tyto podmínky splňují všechny země, které v současnosti využívají pomoci z HIPC, kromě Čadu¹⁰, Eritrey, Somálska a Súdánu.

V minulosti byla pomoc z HIPC zaměřena zejména na řešení dluhů, což dle mého názoru není příliš efektivní, avšak dnes je více zaměřena i na investice do zdravotnictví, školství a poskytování dalších sociálních služeb pro chudé obyvatelstvo, o čem si myslím, že je pro rozvojové státy důležitější, než jejich oddlužení. Tabulka 4-1 uvádí, které státy v současnosti čerpají pomoc z programu HIPC. V souvislosti s tabulkou 2-1, která je umístěna ve druhé kapitole a jejíž plné znění se nachází v příloze č. 2, dále může být zmíněno, že naprostá většina států přijímajících pomoc z tohoto programu se stala členem MMF v letech 1961-1970, což učinily z důvodu rozpadu jejich koloniálních soustav.

¹⁰ Státy jsou seřazeny dle abecedního pořadí.

Tabulka 4-1 Členské státy splňující podmínky pro čerpání z HIPC

Členský stát
Afgánistán, Benin, Bolívie, Burkina Faso, Burundská republika, Čad, Eritrea, Kamerun, Středoafriická republika, Komory, Demokratická republika Kongo, Kongo, Pobřeží slonoviny, Etiopie, Gambie, Ghana, Guinea Bissau, Guinea, Guyana, Haiti, Honduras, Libérie, Madagaskar, Mali, Malawi, Mauritánie, Mosambik, Niger, Nicaragua, Rwanda, Somálsko, Súdán, Svatý Tomáš a princův ostrov, Senegal, Sierra Leone, Tanzanie, Togo, Uganda, Zambie

Zdroj: IMF (2013i), vlastní úprava

4.3 Technická pomoc

Mezi činnosti MMF patří i poskytování technické pomoci, a to všem členským státům, v různých oblastech a odlišnými způsoby. Technickou pomocí se rozumí poskytování poradenství a informací státům za účelem zlepšení jejich hospodářské situace, což je zejména důležité pro státy, které musí realizovat velké změny ve vládním a hospodářském systému dané země, a to například z důvodu občanského neklidu nebo dokonce války. Od roku 2008 i v této oblasti jsou prováděny značné reformy s cílem zlepšení kvality i množství poskytované pomoci, větší transparentnosti, lepšího zacílení na skutečné priority, zlepšení a prohloubení vztahů s dárci a další.

Dárci jsou v této oblasti nesmírně důležití, protože jejich příspěvky tvoří dvě třetiny finančních zdrojů, ze kterých je technická pomoc financována. MMF si to velmi dobře uvědomuje, a proto se v současnosti snaží o zintenzivnění vzájemné spolupráce. Podle IMF (2012l) mezi největší dárcovské státy patří Austrálie¹¹, Belgie, Brazílie, Čína, Dánsko, Francie, Indie, Itálie, Japonsko, Kanada, Lucembursko, Mexiko, Německo, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Omán, Rakousko, Španělsko, Švýcarsko, Velká Británie a další státy. Mezi největší dárce z řad institucí a organizací a integračních seskupení patří Africká¹² rozvojová banka, Arabský měnový fond, Asijská rozvojová banka, centrální banka USA, Evropská unie, Evropská investiční banka, Karibská rozvojová banka a další instituce.

Dle mého názoru je poskytování technické pomoci velmi důležité, zejména pro rozvojové státy, a proto velmi oceňuji solidaritu a štědrost vyspělejších států, kterou jim prostřednictvím MMF poskytují ve formě dobrovolných finančních prostředků, tedy darů.

¹¹ Státy jsou seřazeny dle abecedního pořadí.

¹² Instituce, organizace, banky a integrační seskupení jsou seřazeny dle abecedního pořadí.

Z výše uvedeného je taktéž možné si povšimnout, jak široce se členské státy EU, ale i EU jako taková touto problematikou zabývá a snaží se MMF v této činnosti podporovat.

Největšími příjemci technické pomoci jsou nízkopříjmové země a země s nižšími středními příjmy, a to zejména v Subsaharské Africe a Asii. Jak již bylo zmíněno, tak technická pomoc je poskytována v různých formách, odlišnými způsoby a v různém časovém horizontu. Pracovníci MMF mohou vycestovat do jednotlivých členských zemí a na místě přímo radit vládě, finančním institucím, školit zaměstnance veřejné správy, nebo státu, na určitou dobu poskytnou odborníky, kteří jim budou radit a pomáhat, a to podle potřeby buď krátkodobě, nebo dlouhodobě. Osobně si myslím, že právě tento typ poradenství, tedy v konkrétním státě, je nejvíce smysluplný, protože odborníci MMF asi těžko efektivně zhodnotí situaci daného státu ve Washingtonu a navíc v konkrétní zemi mohou poskytovat poradenství přímo během změn a zároveň dohlížet na jejich správné provádění.

V této oblasti MMF velmi úzce spolupracuje s regionálními centry, jejichž celkový počet narůstá a nově jsou umísťovány zejména v afrických oblastech, což považuji za nesmírně důležité, protože je známým faktem, že právě Afrika patří mezi nejvíce zaostalý region. MMF taktéž pořádá vzdělávací kurzy, a to nejenom ve svém hlavním sídle, ve Washingtonu, ale také v jiných oblastech světa, jako například v Rakousku, Brazílii, Číně, Tunisku a dalších zemích.

Podle IMF (2012m) je technická pomoc poskytována zejména v oblastech:

- *„makroekonomické politiky,*
- *daňové politiky,*
- *správy příjmů,*
- *řízení výdajů,*
- *měnové politiky,*
- *finančního sektoru,*
- *právního rámce a v oblasti makroekonomických a finančních statistických údajů“.*

Osobně spatřuji velký přínos a velkou důležitost technické spolupráce a myslím si, že je i nadále nutné a žádoucí, aby MMF tuto činnost realizoval, zejména prostřednictvím vysílání týmů odborníků do konkrétních států.

4.4 Monitoring

Při přistupování se každá členská země zaváže, že podrobí svou hospodářskou politiku dohledu MMF, tím že mu bude poskytovat informace o svém hospodářství, což podporuje, aby země prováděly takovou hospodářskou politiku, která je v souladu s přiměřeným hospodářským růstem a udržování přiměřené cenové stability a nezneužívání praktik pro dosažení určité výhody na úkor jiných zemí. Naopak MMF tyto údaje pravidelně sleduje a kontroluje a v případě zhoršení hospodářské situace poskytuje poradenství.

Na oficiálních zdrojích IMF (2012m) je zveřejněno, že mezi nejdůležitější oblasti podléhající monitoringu, patří:

- *„směnné kurzy, měnovou a fiskální politiku,*
- *záležitosti finančního sektoru,*
- *hodnocení rizik a slabých stránek,*
- *institucionální a strukturální problémy“.*

Podle IMF (2012m) monitoring probíhá nepřetržitě celý rok a obvykle vrcholí návštěvou týmu ekonomů MMF členského státu, kde následně probíhá posuzování hospodářského vývoje a diskuze se členy vlády, členy příslušné centrální banky, ale také se zástupci odborů nebo občanů, jako takových. Po návratu, tým odborníků předává zjištěné údaje a informace o ekonomickém stavu dané země Výkonné radě, která je konzultuje a následně předává doporučení a rady kompetentním zástupcům dané země a zveřejňuje je na internetových stránkách tak, aby byly dostupné ostatním členům i široké veřejnosti.

Což je umožněno díky vydávání pravidelných hodnotících zpráv Public Information Notices, mezi které podle IMF (2012m) patří World Economic Outlook reports, The Global Financial Stability report a Fiscal Monitor. Všechny tři tyto hodnotící zprávy jsou vydávány dvakrát ročně se čtvrtletním aktualizováním informací.

Tímto způsobem MMF kontroluje a monitoruje situaci ve všech svých členských státech, a to včetně měnových unií jako celku, tedy eurozóny, Středoafriického hospodářského a měnového společenství a Východokaribské měnové unie a Západoafriického hospodářské a měnové unie. Zjištěné informace jsou pro MMF klíčové a na jejich základě přijímá nebo upravuje nástroje své pomoci.

Dle mého názoru MMF v oblasti monitoringu selhal, a to v souvislosti se současnou hospodářskou krizí, protože z finančních a účetních údajů, které mu jsou a byly k dispozici, přece muselo být patrné, že některé země jeho rady a doporučení nerespektují a mají hospodářské problémy, a proto jako instituce, jejímž hlavním cílem je mimo jiné i předcházení hospodářských krizí, měl zakročit.

4.5 Spolupráce

MMF velmi úzce spolupracuje s řadou subjektů, a to zejména s WB, Regionálními rozvojovými bankami, Světovou obchodní organizací (dále jen WTO), dále se skupinou G20, se zástupci občanů, médií a s celou řadou dalších subjektů.

Spolupráce s médii a poskytování jim informací o činnosti MMF patří dle IMF (2013j) mezi denní záležitosti této organizace. Pravidelně jednou za dva týdny se koná tisková konference, na které příslušný zástupce MMF odpovídá na přímé otázky novinářů, což dle mého názoru úzce souvisí se snahou MMF o jeho větší transparentnost, jehož nedostatek mu byl často vytýkán.

4.5.1 Spolupráce s OSN

Spolupráce mezi MMF a OSN probíhá přímo v sídle OSN v New Yorku, kde je MMF také zastoupen a orientuje se zejména na oblasti společného zájmu, jako jsou daňové záležitosti nebo statistické služby. Na oficiálních zdrojích IMF (2013j) je uvedeno, že MMF nespolupracuje pouze s OSN, jako takovou, ale i jejími organizacemi, například s Mezinárodní organizací práce (dále jen ILO) v oblasti zaměstnanosti, ale podporuje i dosažení některých cílů a programů OSN, například se podílí na podpoře Světového potravinového programu nebo environmentálních programů.

Samozřejmě chápu důležitost těchto programů, ale na druhou stranu nerozumím tomu, proč zrovna MMF, který jako finanční instituce, spolupracuje s OSN právě na výše uvedených projektech, které jsou doménou nejenom OSN, ale i řady rozvojových bank, což mě přivádí k názoru, že řada mezinárodních organizací se překrývá ve svém poslání a efektivnější by bylo, kdyby se skutečně věnovaly těm problematikám, kvůli kterým byly zřízeny, zaměřit se pouze na ně a provádět je kvalitně.

4.5.2 Spolupráce s WB

Podle IMF (2012n) MMF a WB jsou obě přidruženými institucemi OSN a obě dvě jsou zaměřovány na zvyšování životní úrovně ve světě, a proto spolu velmi úzce spolupracují. Každá tato organizace je sice zacílena na jiné problematiky, MMF řeší zejména hospodářský a finanční vývoj členských států a WB dlouhodobý rozvoj a chudobu, ale v řadě otázek se doplňují, a to zejména ve snaze o zmírňování chudoby ve světě. K jedné z podmínek pro členství ve WB patří členství v MMF, tedy pokud stát není členem MMF, nemůže být ani členem WB. Obě tyto instituce byly vytvořeny v roce 1944 za účelem podpory a zvýšení prosperity globální ekonomiky a obě se v důsledku hospodářských změn vyvíjí, stejně tak jako i jejich vzájemná spolupráce.

Podle IMF (2012n) WB: *„Podporuje dlouhodobý ekonomický rozvoj a snižování chudoby tím, že poskytuje technickou a finanční podporu zemím za účelem pomoci reformy konkrétních sektorů nebo realizace specifických projektů, jako je například budování škol a zdravotnických středisek, poskytování vody a elektřiny, boj s nemocemi, ochrana životního prostředí.“* Jednotliví zaměstnanci WB jsou odborníky ve svých oblastech a poskytovaná pomoc je obvykle dlouhodobého charakteru a její poskytování je umožněno díky členským příspěvkům zemí, ale také získáváním finančních prostředků prostřednictvím emisí dluhopisů.

Podle oficiálních zdrojů IMF (2012n) spolupráce probíhá ve všech úrovních, tedy i na nejvyšší úrovni, mezi generálním ředitelem MMF a prezidentem WB, kteří se pravidelně scházejí, konzultují spolu klíčové otázky a k jednotlivým problematikám vydávají společné prohlášení nebo mohou společně navštěvovat některé členské státy. Další způsob vzájemné spolupráce, která probíhá na pravidelných výročních zasedáních Rady guvernérů MMF a WB, kde jsou členy Rady guvernérů konzultovány a projednávány aktuální světové hospodářské hrozby a problémy, jsou zde předkládány návrhy, na jejichž základě jsou

následně stanoveny způsoby a strategie řešení těchto problémů. Čtvrtletních výročních zasedání se účastní i Výbor pro rozvoj, který byl zřízen v roce 1974, a to za účelem poskytování poradenství těmto dvěma organizacím v kritických oblastech, jako například v oblasti finančních zdrojů nebo hospodářského rozvoje.

Také jednotliví zaměstnanci obou organizací jsou v neustálé a velmi těsné spolupráci v oblastech, které jsou pro obě společné, což je uvedeno na oficiálních zdrojích IMF (2012n). Mohou spolu ve stejném čase navštěvovat jednotlivé členské státy, sdílejí a konzultují zjištěné informace o jednotlivých členských státech, které následně slouží jako východisko pro rozhodnutí o konkrétních typech pomoci a realizaci jednotlivých projektů.

Jak již bylo zmíněno, provádějí společné iniciativy HIPC a MDRI za účelem odpouštění dluhů vysoce zadlužených nízkopříjmových zemí. IMF (2012n) dále uvádí, že od roku 2004 tyto dvě organizace pravidelně spolupracují na vypracování hodnotící zprávy, která by monitorovala dosažený pokrok, který je nezbytný k dosažení Rozvojových cílů tisíciletí.

4.5.3 Spolupráce s WTO

WTO, která v současnosti podle WTO (2013) čítá 152 členských států a byla založena v roce 1995 jako nástupce původní Všeobecné dohody o clech a obchodu (dále jen GATT), která byla založena v roce 1948, a to dvaceti třemi zakládajícími zeměmi. Oficiální zdroje IMF (2012E) uvádí, že hlavním úkolem WTO je podpora mezinárodního obchodu, a to mimo jiné prostřednictvím poskytování jakési platformy pro řešení sporů mezi členskými státy. Podle Hieronymi (2009) tato organizace taktéž velmi úzce spolupracuje s MMF.

Spolupráce těchto dvou organizací je dle IMF (2012o) obzvláště důležitá, protože jejich činnost se doplňuje, MMF totiž podporuje existenci silného a funkčního mezinárodního finančního systému, který je nezbytný pro rozvoj mezinárodního obchodu a naopak mezinárodní obchod je nezbytný pro předcházení problémů s platebními bilancemi a ekonomickými krizemi států.

Jak uvádí IMF (2012o): „*Dohoda o spolupráci těchto dvou organizací byla podepsána krátce po vzniku WTO.*“ Na zasedáních některých orgánů WTO má MMF status pozorovatele, což mu umožňuje aktivně se zapojit v diskuzích a jednáních. Za to MMF WTO poskytuje

informace o vyrovnanosti platebních bilancí svých členských států, které pro účel hodnocení mezinárodního obchodu svých členských zemí mají pro něj nezastupitelný význam. Konkrétně podle IMF (2012o): „*Má WTO povinnosti s MMF konzultovat záležitosti, které se týkají měnových rezerv, platebních bilancí a devizových ujednání.*“

Pravidelná projednávání stavu vývoje světového hospodářství a obchodu jsou uskutečňovány buď v sídle WTO, pokud příslušní pracovníci MMF, v jejichž kompetenci je projednávání těchto záležitostí, navštíví sídlo WTO a nebo tomu může být naopak, tedy v sídle MMF. Stejně tak je jak v zájmu MMF, tak i WTO poskytování technické pomoci rozvojových zemí, a to nejenom za účelem snížení jejich zadluženosti, chudoby, ale zároveň i kvůli podpoře rozvoje a zapojení se těchto zemí do světového obchodu. Stejně tak, jako tomu je i u WB, spolupráce mezi MMF a WB probíhá dle IMF (2012o) na všech úrovních, a proto i jednotliví generální ředitelé těchto organizací se pravidelně scházejí nejenom za účelem diskuze řady otázek, ale současně i kvůli snaze o rychlejší a hlubší vzájemnou pomoc a spolupráci, která je nezbytná pro zlepšení současného stavu světové ekonomiky.

Dle mého názoru je spolupráce mezi MMF a WTO jedna z nejdůležitějších, ze všech zmíněných spoluprací, protože jak již bylo zmíněno, pro světovou ekonomiku je nezbytný funkční a stabilní mezinárodní finanční systém, aby mohlo docházet k rozvoji mezinárodního obchodu.

4.5.4 Spolupráce s G20

Spolupráce mezi MMF a G20 probíhá již řadu let, avšak v současnosti je podle IMF (2012p) stále více rozšiřována a prohlubována, a to zejména kvůli vzájemné snaze o zmírnění dopadů současné ekonomické krize, což je ve společném zájmu obou těchto subjektů. Osobně si myslím, že spolupráce s G20 je v současnosti velmi důležitá, a to zejména při řešení současné dluhové krize.

Na oficiálních zdrojích IMF (2012p) je uvedeno, že od roku 1999, tedy od založení G20, do roku 2008 se ročně konalo pouze jedno zasedání skupiny G20, přičemž na žádném z nich se neprojednávaly záležitosti společně s MMF. V roce 2009 už se konaly čtyři zasedání a dva hlavní summity, následně v roce 2010 bylo uspořádáno pět zasedání a dva hlavní

summitu, v roce 2011 se konalo šest hlavních zasedání a jeden hlavní summit a v roce 2012 se konaly čtyři zasedání a jeden hlavní summit. Od roku 2009 jsou nejenom na některých zasedáních, ale i na hlavních summitech účastníky také kompetentní zástupci MMF, kteří společně se zástupci G20 projednávají různé záležitosti týkající se soudobé finanční krize, ale i dalších záležitostí. To vše je dle mého názoru jasným důkazem rozvoje vzájemné spolupráce a výčet hlavních summitů G20 od roku 2009 do roku 2012 je zobrazen viz Tabulka 4-2.

Tabulka 4-2 Hlavní summitu G20 od roku 2009-2012

Rok	Stát	Město
2009	USA	Pittsburgh
2009	Velká Británie	Londýn
2010	Jižní Korea	Soul
2010	Kanada	Toronto
2011	Francie	Cannes
2012	Mexiko	Los Cabos

Zdroj: IMF (2012p), vlastní úprava

4.6 Shrnutí kapitoly

Tato kapitola byla zaměřena na vyhodnocení působení MMF, které je provedeno na základě provádění jeho hlavních činností, tedy poskytování finanční pomoci, technické pomoci a monitoringu. Ve všech třech výše uvedených oblastech je MMF velmi aktivní. Poskytování finanční pomoci je rozsáhlejší, než kdy předtím. Zejména objem poskytovaných finančních prostředků zemím, které jsou zasaženy hospodářskou krizí, ale taktéž eurozóně jako celku se rapidně zvýšil. V současnosti jsou hlavními příjemci pomoci ze zemí EU Irsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko a Řecko a probíhá schvalování dalšího záchranného balíčku pro eurozónu ve výši 172 miliard euro, ze kterého by nejvíce měly čerpat právě výše uvedené země. Řešení dluhové krize a obnovení hospodářského růstu v zemích eurozóny je nyní hlavní prioritou MMF v oblasti poskytování finanční pomoci.

Poskytování technické pomoci probíhá různými způsoby, z nichž za nejúčinnější je možné považovat vyslání týmu odborníků do konkrétní země, kde bude nejenom poskytováno

poradenství, ale taktéž dohlíženo na implementaci potřebných změn. Největšími příjemci technické pomoci jsou nízkopříjmové země, a to zejména státy Subsaharské Afriky a Asie.

Monitoring je prováděn pravidelně ve všech 188 členských zemích, a pokud dané země souhlasí se zveřejněním zjištěného stavu jejich hospodářské situace, tak jsou tyto informace zveřejňovány v pravidelných hodnotících zprávách a v řadě dalších publikacích MMF. Z řady publikací je možné vyčíst, že MMF velmi pozitivně hodnotí hospodářskou situaci ve většině svých členských zemí, a to i přes to, že z jiných oficiálních zdrojů je možné vyčíst spíše negativní hodnocení vývoje hospodářské situace v těchto zemích.

Oblast spolupráce taktéž patří mezi priority MMF, a to zejména s organizacemi typu OSN, WB, WTO, ale taktéž se skupinou G20, kdy se MMF velmi aktivně účastní schůzek vrcholných představitelů nejrychleji rozvíjejících se zemí světa. Snaha o zintenzivnění jejich vzájemné spolupráce je naprosto pochopitelná, neboť právě státy G20 sehrávají významnou roli při řešení současné hospodářské krize, protože jejich kapitál a finanční zdroje jsou v této oblasti velmi žádané a potřebné. Na druhou stranu zintenzivnění spolupráce se zeměmi G20, jako například s Čínou a Brazílií, tyto země velmi vítají, protože je to cesta, jakou si mohou vyjednat upsání vyšší členské kvóty, a tak do budoucnosti získat větší sílu v MMF.

Role MMF v mezinárodním měnovém systému je stále velmi silná a v minulosti, stejně jako dnes má MMF nezastupitelnou roli při řešení současné hospodářské krize. Problémem však stále zůstává, aby MMF plnil další ze svých cílů, a to jejich předcházení a udržení finanční stability ve světě. Některé oblasti působení MMF, jako např. oblast poskytování pomoci nízkopříjmovým zemím se často stává terčem kritiků, kteří často poukazují na stanovování nepřiměřených podmínek pomoci, jako například na nutnosti povolení přístupu rozvinutých zemí na jejich trhy, které sice povede ke krátkodobému zlepšení jejich hospodářské situace, ale z dlouhodobého hlediska pouze zneužijí nedostatečné legislativy, vyčerpají místní přírodní zdroje, využijí místní levnou pracovní sílu a znečistí tamní životní prostředí. Proto se není možné divit, že většina rozvojových zemí dává MMF nelichotivé přezdívky a hodnotí jeho pomoc spíše záporně.

5. Závěr

Jako téma této bakalářské práce byla zvolena role Mezinárodního měnového fondu v mezinárodním měnovém systému, protože v současnosti je toto téma velmi aktuální, a to zejména v souvislosti se současnou hospodářskou krizí, která se v zemích eurozóny přetransformovala v krizi dluhovou. Rolí Mezinárodního měnového fondu v mezinárodním měnovém systému má být především zajištění stabilního mezinárodního měnového systému ve světě, kdy k hospodářským krizím nebude docházet. Z toho je jasně patrné, že MMF ve svém hlavním poslání selhal, a proto musí být reformován, aby svou hlavní roli v mezinárodním měnovém systému v budoucnosti mohl hrát lépe a účinněji.

Od vypuknutí krize v roce 2007 již řada reforem proběhla, probíhá a v budoucnosti probíhat bude. Reformy se netýkají pouze oblastí jeho hlavních činností, což je poskytování finanční pomoci, technické pomoci a provádění monitoringu, ale probíhají také v jeho organizační struktuře a v oblasti členských kvót, jejichž navýšení jde ruku v ruce se zvyšováním se objemu poskytovaných půjček, a to zejména proto, že MMF potřebuje získat disponibilní zdroje, jejichž prostřednictvím bude poskytovat pomoc zemím, které jsou krizí zasaženy nejvíce. Takovéto finanční prostředky získává zejména od nejrychleji se rozvíjejících ekonomik světa, které v minulosti patřily mezi státy rozvojové a které za svou dodatečně upsanou členskou kvótu obdrží také odpovídající počet hlasů, čímž zesílí nejen jejich postavení v Mezinárodním měnovém fondu, ale i v mezinárodním měnovém systému a umožní jim to stát se silnějšími globálními hráči.

Celá práce byla strukturována do pěti kapitol, přičemž první kapitola je úvodní. Druhá kapitola je orientována na historický vývoj mezinárodního měnového systému, ale taktéž i na události, které vedly k nutnosti jeho založení. Dále jsou zde uvedeny cíle této instituce, které byly v průběhu jeho činnosti měněny. Navíc MMF, jakožto přidružená organizace OSN má napomáhat k dosahování rozvojových cílů tisíciletí, které jsou zacíleny zejména na rozvojový svět. Ve druhé kapitole je taktéž zmapován vývoj jeho členské základny, která kromě období založení MMF byla nejvíce rozšiřována v sedmdesátých a devadesátých letech dvacátého století, a to zejména díky rozpadu koloniálních soustav a novému geopolitickému uspořádání světa. Neméně důležitou oblastí jsou taktéž podmínky členství a hlasovací síla členských států, kterou mají stále nejsilnější USA, za nimiž následuje

Japonsko, Německo, Francie a Velká Británie. Dále je zde uvedena jeho organizační a finanční struktura a zvláštní práva čerpání, jakožto nový prvek mezinárodní likvidity, ale taktéž jako finanční a zúčtovací jednotka MMF.

Třetí kapitola je zaměřena na vzájemný vztah mezi Mezinárodním měnovým fondem a Evropskou unií, který je zde analyzován nejenom prostřednictvím současného postavení členských států EU v MMF, ale také prostřednictvím pomoci a údajů, které si vzájemně poskytují.

Všechny členské státy EU jsou zároveň i členskými státy MMF a byly jimi již před svým vstupem do EU. Co se týče hlasovacích pravomocí, tak ze států EU mají v současnosti v této oblasti největší sílu Německo, Francie a Velká Británie, ale pokud bychom uvažovali o EU jako o celku, tak by v této oblasti předčil i jejího největšího hlasovacího podílníka USA. V této kapitole je taktéž zkoumána jejich vzájemná pomoc, která je oboustranná. Nejenom Mezinárodní měnový fond poskytuje finanční pomoc svým členům, ale funguje to i naopak. V současnosti má MMF sjednanou možnost získání půjček od dvanácti států EU, přičemž zajímavý je zejména fakt, že mezi tyto státy patří například Itálie, Řecko nebo Španělsko, tedy země, kterým je naopak MMF poskytována taktéž velmi vysoká finanční pomoc, a to zejména Řecku, který má nově ze záchranného programu pro eurozónu získat až 3,24 miliard eur.

Co se týče srovnání poskytování historické a současné finanční pomoci zemím EU, které jsem v této kapitole prováděla, tak je zde jasně patrné, že výše poskytované finanční pomoci se během necelých dvou dekád několikanásobně zvětšila. Jako demonstrující příklad mohou být uvedeny dvě půjčky jedné zemi, jedna historická a jedna současná, kterou je půjčka Portugalsku s možností čerpání do roku 1985 ve výši maximálně 445 000 000 SDR a jeho současná půjčka ve výši maximálně 23 742 000 000 SDR. Maximální výše čerpání se v případě Portugalska zvětšila zhruba pětkrát.

Všechny členské státy EU, stejně tak jako dalších 161 členů MMF, jsou povinny poskytovat MMF informace o svém hospodářském stavu, díky kterým je MMF monitoruje a taktéž mu to umožňuje zasáhnout v případě jejich závažných problémů, a to zejména potíží s vyrovnaností jejich platebních bilancí. Mimo jiného členské státy EU taktéž patří mezi významné dárce této finanční instituce.

Ve čtvrté kapitole je provedeno vyhodnocení působení MMF, a konkrétně na základě jeho hlavních činností, což je poskytování finanční pomoci, technické pomoci, poradenství a provádění monitoringu. Finanční činnost MMF je velmi rozsáhlá a každé poskytnuté půjčce předchází hospodářský plán obnovy, který musí země žádající o poskytnutí pomoci vypracovat a následně dostát svého závazku. Všechny půjčky poskytované vyspělým členským zemím jsou úročené, avšak s úrokem, který odpovídá nákladům MMF na získání těchto zdrojů. Naopak půjčky rozvojovému světu, jako například RCF nebo SCF jsou v současnosti bezúročné, avšak v řadě finančních nástrojů je možnost čerpání bezúročné půjčky dočasná. Existují i nástroje finanční pomoci MMF, které jsou orientovány na oddlužování nejvíce zadlužených států světa, a to konkrétně iniciativy HIPC a MDRI, ze kterých v současnosti čerpá 36 zemí, přičemž většina z nich leží na africkém kontinentě.

Další významnou činností je poskytování technické pomoci, která je poskytována v různých formách. Dle mého názoru je právě nejúčinnější formou poskytování technické pomoci v terénu, kdy tým odborníků MMF navštíví danou zemi, radí nositelům tamní hospodářské politiky na místě a zároveň dohlíží na správnou implementaci svých doporučení. Mezi největší příjemce technické pomoci jako takové patří zejména státy Subsaharské Afriky a Asie.

Třetí hlavní činností MMF je monitoring, kdy MMF pravidelně sleduje hospodářskou situaci ve svých členských zemích, kontroluje ji a následně zemím podává zpětnou vazbu, ve formě doporučení a rad. Tento typ činnosti je nesmírně důležitý, protože v dnešním propojeném světě je potřebná instituce, která by takovouto funkci plnila. V souvislosti se současnou hospodářskou krizí je ale jasně patrné, že MMF v této oblasti selhal, protože neprováděl dostatečnou kontrolu a nezakročil.

Cílem práce bylo kvantitativně zhodnotit činnost Mezinárodního měnového fondu, což bylo splněno ve čtvrté kapitole.

Již při zakládání Mezinárodního měnového fondu v padesátých letech 20. století bylo jasně patrné, že v mezinárodním měnovém systému je potřebná instituce, která by zabezpečila stabilní mezinárodní měnový systém. Z událostí poslední doby je jasně patrné, že tato potřeba je stále aktuální a nezbytná, avšak otázkou zůstává, jestli právě MMF je tou institucí, která tento záměr naplní. Nevyvratitelným faktem zůstává, že činnost MMF v řadě ohledů

selhala, nicméně v současnosti probíhají značné reformy, které snad zajistí, že její hlavní cíle a zároveň i její žádoucí role v mezinárodním měnovém systému bude v budoucnosti naplněna.

Seznam použité literatury

HIERONYMI, Otto, 2009. *Globalization and the Reform of the International Banking and Monetary System*. 1st edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 313 p. ISBN 978-0-230-23530-4.

MARKOVÁ, Jana, 2002. *Mezinárodní měnové instituce*. 1. vyd. Praha: Oeconomica. 251 s. ISBN 80-245-0431-6

MARKOVÁ, Jana, 2006. *Mezinárodní měnová spolupráce*. 1. vyd. Praha: Oeconomica. 269 s. ISBN 80-245-1053-7.

NĚMEČEK, Eduard, 2000. *Mezinárodní měnový systém*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 247 s. ISBN 80-246-0081-1.

SEDLÁČEK, Petr, 2008. *Mezinárodní měnový fond ve 21. Století*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck. 234 s. ISBN 978-80-7400-012-6.

STAVÁREK, Daniel, 2003. *Mezinárodní finanční instituce*. 1. vyd. Frýdek Místek: Kleinwächter. 166 s. ISBN 80-7248-208-4.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, 2013. Kurzy devizového trhu. Cnb.cz [online]. [cit. 4-4-2013]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>

EUROPA, 2012. Členské státy EU. Europa.eu [online]. [cit. 4-2-2013]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_cs.htm

G20, 2013a. About G20 Member Countries. G20.org [online]. [cit. 8-2-2013]. Dostupné z: <http://www.g20.org/infographics/20121201/780989503.html>

G20, 2013b. What is the G20. G20.org [online]. [cit. 8-2-2013]. Dostupné z: http://www.g20.org/docs/about/about_G20.html

INTERNATIONAL MONETARY FUND, Finance Department, 2011. Quota Formula Review – Data Update and Issues. In: International Monetary Fund [online]. Aug 17, 2011 [cit. 3-12-2012]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2011/081711.pdf>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, External Relation Department, 2012a. The IMF and the Millennium Development Goals. In: International Monetary Fund [online]. Aug, 2012 [cit. 3-12-2012]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/pdf/mdg.pdf>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012b. The IMF at a Glance. Imf.org [online]. cit. 4-12-2012]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/glance.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012c. IMF Member Quotas and Voting Power, and IMF Board of Governors. Imf.org [online]. [cit. 8-1-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012d. List of Members. Imf.org [online]. [cit. 4-2-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/memdate.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012e. ANNUAL REPORT 2012 Working Together to Support Global Recovery. In: International Monetary Fund [online]. 2012 [cit. 15-2-2013]. Dostupné z: http://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2012/eng/pdf/ar12_eng.pdf

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012f. IMF Lending. Imf.org [online]. [cit. 2-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/howlend.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012g. The Imf's Rapid Financing Instrument (RFI). Imf.org [online]. IMF [cit. 2-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/rfi.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012h. IMF Stand-By Arrangement. Imf.org [online]. [cit. 3-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/sba.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012ch. The IMF's Flexible Credit Line (FCL). Imf.org [online]. [cit. 4-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/fcl.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012i. IMF Rapid Credit Facility. Imf.org [online]. [cit. 4-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/rcf.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012j. IMF Standby Credit Facility. Imf.org [online]. [cit. 4-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/scf.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012k. IMF Extended Credit Facility. Imf.org [online]. [cit. 6-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/ecf.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012l. Technical Assistance. Imf.org [online]. [cit. 9-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/tech.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012m. IMF Surveillance. Imf.org [online]. [cit. 10-3-2012]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/surv.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012n. The IMF and the World Bank. Imf.org [online]. [cit. 15-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/imfwb.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012o. The IMF and the World Trade Organization. Imf.org [online]. [cit. 17-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/imfwto.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2012p. IMF and Group of Twenty. Imf.org [online]. [cit. 18-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/g20/>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013q. International Monetary Fund [online]. Imf.org [online]. [cit. 18-4-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/index.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013b. IMF Executive Directors and Voting Power [online]. Imf.org [online]. [cit. 4-1-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/eds.aspx>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013c. Senior Officials of the International Monetary Fund. Imf.org [online]. [cit. 4-1-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/officers.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013d. IMF Approves New Rules and Regulations for Investment Account. Imf.org [online]. [cit. 10-1-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2013/pr1337.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013e. Documents & Publications. Imf.org [online]. [cit. 27-1-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/publications/index.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013f. IMF SURVEY Magazine: IMF Survey Interview. Imf.org [online]. [cit. 4-2-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2013/INT011813A.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013g. IMF Executive Board Concludes 2013 Article IV Consultation and Third Post-Program Monitoring Discussions with Hungary. Imf.org [online]. [cit. 24-2-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/sec/pn/2013/pn1338.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013h. IMF Members' Financial Data by Country. Imf.org [online]. [cit. 24-2-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/exfin1.aspx>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013ch. IMF Standing Borrowing Arrangements. Imf.org [online]. [cit. 28-2-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/gabnab.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013i. Debt Relief Under the Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative. Imf.org [online]. [cit. 14-3-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm>

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013j. Collaborating With Others. Imf.org [online]. [cit. 15-3-2013]. Dostupné z: http://www.imf.org/external/about/collab.htm#imf_g20

INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2013k. IMF Lending at a Glance. Imf.org [online]. [cit. 18-4-2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/exr/map/lending/index.htm>

WORLD TRADE ORGANIZATION, 2013. Members and Observers. Wto.org [online]. [cit. 2-2-2013]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

Seznam zkratek

ČNB	Česká národní banka Czech National Bank
ECF	Extended Credit Facility
EFF	Extended Fund Facility
EIB	Evropská investiční banka European Investment Bank
ES	Evropské společenství European Community
EU	Evropská unie European Union
FCL	Flexible Credit Line
G20	Skupina G20 Group of Twenty
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu General Agreement on Tariffs and Trade
HDP	Hrubý domácí produkt Gross Domestic Product
HDP/obyvatele	Hrubý domácí produkt na obyvatele Gross Domestic Product Per Capita

HIPC	Iniciativy pro vysoce zadlužené země Heavily Indebted Poor Countries
IMF	Mezinárodní měnový fond International Monetary Fund
KČ	Koruna česká Czech crown
MDRI	Multilateral Debt Relief Initiative
NAB	Nové dohody o zapůjčení New Arrangements of Borrow
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj Organisation for Economic Co-operation and Development
OSN	Organizace spojených národů United Nations
PLL	Precautionary and Liquidity Line
RCF	Rapid Credit Facility
RFI	Rapid Financing Instrument
RFI	Rapid Financing Instrument
SBA	Stand-By Arrangements
SDR	Zvláštní práva čerpání Special Drawing Rights

USA	Spojené státy americké
	United States of America
WB	Světová banka
	World Bank
WTO	Světová obchodní organizace
	World Trade Organization

Prohlášení o využití bakalářské práce

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10.5.2013...

Markéta Dolinová

Markéta Dolinová

Seznam příloh

Příloha č. 1 Bretton-woodský vzorec

Příloha č. 2 Přístupování států do MMF

Příloha č. 3 Nejdůležitější publikace MMF

Příloha č. 4 Členské státy EU a jejich přístupování do ES/EU a MMF

Příloha č. 5 Pozice členských států EU v MMF

Příloha č. 6 Pozice G20 v MMF

Příloha č. 7 Mapa současných půjček poskytnutých MMF